

హా హా హూ హూ

[స వ ల]

శ్రీ విశ్వనాథ సత్యనారాయణ

యు వ కౌ ర్యా ల యం
తే నా లి

అన్ని హక్కులూ
గ్రంథకర్తవి

ప్రథమ ముద్రణ

జిమ్మీ పవర్ ప్రెస్

హ హా హూ హూ

౧

ఒకరోజున ఉదయం లండనులో బ్రెఫ్ ఫాల్గర్ సేవ్స్ రు
వద్ద జనం గుంపులు గుంపులుగా మూగి యున్నారు
వా రొక విచిత్ర జంతువువంక చూస్తున్నారు ఆజంతువు
వారి నన్నివిధాలా ఆకర్షించింది ఆ జంతువు మెడవేటకు
మనిషి తలమాత్రము గుట్టపుతల జాలు, నిక్కినచేవులు
సగము కగబడుతున్న తిరగటి రాళ్లలే పల్లజంట, మొగాన
మాత్రం బొట్టుఉన్నది అది నిలువుబొట్టు ఆ జంతువునకు
తక్కిన అవయవాలన్నీ మనుష్యులవే రెండు చేతులూ,
రెండు కాళ్లూ, కాళ్ళకి కడియాలున్నవి అవిబంగారపువో
యి తడివో తెలియదుగాని రంగు మాత్రము పసుపు
పచ్చన వాటిని కడియాలనటం కన్న అందె లనవచ్చు
కాళ్లవేళ్ళకు రత్నాలతో చేసిన మట్టెలు ఉన్నవి
చేతుల పదివేళ్ళకూ పది రత్నపుటుంగరా లున్నవి
మణికట్టలయందు సింహ తలాటపు మురుగులున్నవి
దండలయందు బాజుబండలు బుజములమీద భుజ
కీరులునూ, శిరసున కిరీటముంది ఈ జంతువు చచ్చి

సోయినదో, మూర్ఖులో వున్నదో తెలియదు ఇది
 జంతువువో మనుష్యుడో తెలియదు ఒక కేళ యీ
 జంతువు నిద్రపోవుచున్నదేమో! ఒత్తిగిలి పండుకొన్నది
 ఆ జంతువు పట్టు బట్ట కట్టుకొనివుంది వెడల్పైన జరీగల
 ఉత్తరీయం చిరిగిపోయి క్రిందపడివుంది ఆ జంతువు
 రెండుచేతుల వెగకా పొడుగైన రెండు పెద్ద గాయా
 లున్నవి ఆ గాయాలనుండి ఇదివరకెంత నెత్తురు
 కారిందో తెలియదు కాని కొంతనెత్తురు భూమిమీద
 గడ్డకట్టివుంది ఆ నెత్తురుతో కొంచెము దూరంలో
 పడివున్న జరీఉత్తరీయం తడిసివుంది వేసవికాలమైనా
 లండనులో రాత్రిళ్ళు కొద్దిగా మంచు కురుస్తూనే వుం
 టుంది గనుక ఆ మంచుకి నెత్తురు ప్రవహించడం
 మానేసిందల్లే వుంది

ఆ జంతువు దేహప్రమాణం చాలాపెద్దది మను
 ష్యులు సామాన్యంగా ఏదాటపగులు ఉండొచ్చు ఆ
 జంతువు ఎనిమిది అడుగులు ఉండ్లి ఉంటుంది దాని
 యెదురుజొమ్ము మన బారెడంత ఉంటుంది

మనుష్యులందరూ దాన్ని దూరాన్ముచి చూడటం
 మొదలెట్టారు ప్రొద్దెక్కిన కొద్దీ జనం ఎక్కువ
 మూగారు జనం అనేక విధాలుగా చెప్పుకోటం మొద
 లెట్టారు ఒక గ్రీకు భాషాపండితుడు “గ్రీకుహీరో
 థీస్సియస్ మినిటార్ అను ఒక మొద్దుమొగము జంత
 వును చంపాడు ఇదిగూడా అట్లాంటిదే” అన్నాడు

ఆఫ్రికా, దక్షిణ అమెరికా అడవులలో బహువిధాలైన జంతువులను జూచి వాటలో కొన్నింటిని లండను 'జూ' కు పట్టి తెచ్చిన ఒక గొప్పవేటగా డిల్లన్నాడు "శరీరము మనిషిది, మొగము గుఱ్ఱముది యైన ఒక జంతువు ఆఫ్రికాలో అడవులలో నెక్కడనో ఉన్నదని నేను విన్నాను కాని నేను నమ్మలేదు" అని 'అయ్యో' ఈ జంతువు నాకు దొరికిఉంటే లండను జూకి దీన్ని తీసుకొచ్చే భాగ్యం నాకుగలిగేది ఇటువంటి జంతువును తెచ్చినని నాకు పీఠజు ఇచ్చేవాళ్లు ఇప్పుడో ఆ లాభము పోయిందిగదా' అని చిక్క-మొగం వేశాడు

కిదలకుండా, కెదలకుండా పడియున్న ఆ చుక్కం దగ్గరికు కొందరు పిల్లలు సాహసించి పోగోతే తల్లులు వాళ్ళను వెనక్కి లాగారు

"ఇది మృగమే అయితే దీనికి బట్ట లెక్కడనుంచి వచ్చినై? దీనికి నగలెక్కడివి" అని కొందరు ప్రశ్న చేశారు కొందరు నిజమేనన్నారు మృగం కాకపోతే మరి యేమిటి అని ప్రశ్న పుట్టింది మఱికొంద రన్నారు గదా "ఇది తప్పకుండా మృగమేను దీనిని ఏ అమెరికా డేశస్తుడో ఏ ఫ్రెంచి డేశస్తుడో ఆఫ్రికా అడవుల్లోనో యిక్కడో పట్టుకున్నాడు దానిని 'ఎరోప్లేను' మీద వాళ్ళ దేశానికి తీసుకు పోతోంటే యీ జంతువు క్రింద పడి పుర్రేటుంది ఆ క్రిందపడటంలో చచ్చిపోయి ఉండ వచ్చు అప్పుడు తల పగిలిందేమో ఆ నెత్తురట్లా

కారుతోంది” అన్నారు మహాకడు “అయితే మఱిదానికి ఈ బట్టలెక్కడివి? ఒక గుడ్డ కీలిక కట్టుకొని యింకొక గుడ్డపీలిక పైన నేనుకోవడ మేమిటి? ఇవి యేమి దుస్తులు? వేసుకొన్నచోలాగూ, కోటా వేసుకొందురు గాని గుడ్డముక్క లేవరు కట్టుకొంటారు?” అన్నాడు మరొకతను “హిందూ దేశములో యిల్లాగే కట్టుకొంటారట” అన్నాడు మహాకధ్వని యిల్లా వినిపించింది “హిందూ దేశంలో యీ మృగాన్ని యెవళ్ళో పెంచి పోషారు’

ఆ గ్రీష్మకాల మంతా మొగంలో ఉట్టిపడే ఒకడు హిందూ దేశంలో మనుష్యులే మృగాలాయెను వాళ్లు గృహాలను పెంచటమెందు”కన్నాడు అందరూ “వారూ సురొక డన్నాడు “హిందూ దేశంలో వాళ్ళు ఎప్పుడూ ఆస్తికా అడవుల్లోగాని దక్షిణ అమెరికా అడవుల్లోగాని వేటకుబోరు వాళ్ళల్లా పోవడానికి గవర్నమెంటు ఒప్పుకోదు అంగుచేత యీ మృగాన్ని వాళ్లు పట్టుకొన్నదీ అబద్ధమే, వాళ్ల దేశంలో పెంచినదీ అబద్ధమే” అన్నాడు.

“అయితే హిందూ దేశస్తులకు మల్లే యీ మృగం ఒంటిని బట్టలెందుకుండాలి” అన్న ప్రశ్న వచ్చింది దానికొక బుద్ధిమంతుడు సమాధానం చెప్పాడు “ఈ మృగాన్ని పట్టుకొన్న వేటగాన కొన్నాళ్లు హిందూ దేశంలో ఉండియుంటాడు తరువాత ఫ్యాన్సీకి యీ మృగానికి యీ దుస్తులు వేసి ఉంటా”డని సమాధానం

కుదిరింది అందరూ అతన్ని మిక్కిలి అభినందించడం మొదలు పెట్టారు ఒకవేళ ఆ మృగం నిద్రిరపోతే దేమో, కేకలకు లేస్తే యేం అపాయం జరుగుతుందో అని కొందరు జనాన్ని కేకలు వేయవద్దని చెప్పడం మొదలు పెట్టారు

మరొకడు “అయితే యీమృగం ఒంటినిండా యిన్ని నగలెక్కడ నుంచి వస్తాయీ, ఆ నగలు చాలా ఖరీదు కలవే” అన్నాడు ఆ మాట యెవరూ వినిపించుకో లేదు జనముచేసే రొద యెక్కువై పోయింది

మృగం చచ్చిపోయిందని కొందరూ, బ్రతికేప్పుడని కొందరూ ప్రతివాళ్లకి మృగం లేస్తే యేం అపాయం జరుగుతుందో అని భయమే కాని యీ వింత వదిలి పెట్టి యెవరూ పోలేరు

రోడ్లమీద ట్రాఫిక్కు ఎక్కడిదక్కడ ఆగిపోయింది జన మందరూ చుట్టుకొనడమే కాని మరొకటి జరుగలేదు ఇంతలో యీవార్త లండను లండనంతా తెలిసిపోయింది పెద్దపెద్ద డ్యూకులూ, లార్డుమేయరు, ఆర్చిబిషప్, అందరూ వచ్చారు స్టాట్లండు యార్డు వారంతా ఒత్తిగిల్లారు శ్రీలీను వాళ్లను షూట్ చేసేందుకు తయారుగా తుపాకుతో జంతువు చుట్టును ఇరువదిగజాల దూరములో నిలుచుండబెట్టి మేయరు, మరికొందరు గొప్పవారూ, జంతువు దగ్గరకు నడిచారు వారి చేతులలో కను తెప్ప పాటులో ప్రేలి జంతువును దగ్గం చేయగల

పిస్తాన్ని గురిపై ఉన్నవి జూన్ని పోలీసువారు ఎక్కడివన్నా ఒక పారదోలారు ఇదివరకే జంతువు కింతకన్న దగ్గరగా వెళ్లింది జనంలో కొందరు పిస్తాన్ని కేకుండా నెయింతకుపూర్వం ఆ జంతువుకు చాలా దగ్గరగా వెళ్ళి సర్వమూ పరిశీలించారు అయినా వారు అధికారులు కనుక, అధికారులు చేయాలని పద్ధతిగా చేస్తున్నారని అనుకోవాలి

పెద్ద లందరూ పిస్తాళ్ళతో తయారుగా నిల్చుంటే ఒక గుమాస్తా వచ్చి జంతువును పరిశీలించాడు జంతువు చెచ్చిందో, బ్రతికి వుందో తెలుసుకోవడానికి గొప్ప డాక్టర్లతోనూ కలుసుకుంటారు గొప్ప యినుప గొలుసులు తెప్పించి జంతువుకి కాళ్ళూ, చేతులూ కట్టి వేశారు జంతువాకవేళ లేచినా, యేమీ చెయ్యలేదు తరువాత డాక్టర్లు వచ్చి పరీక్షించారు వాళ్ళు రెండు పక్కలా రెండుగుంటలు పరీక్ష చేసి యీ జంతువు చావలేదు - బ్రతికేవున్నదని చెప్పడానికి వీలులేదు ఉచ్చాస నిశ్వాసము లాడటంలేదు హృదయంలో స్పందనంలేదు అయినా హార్టు 'సాండ్స్' గా ఉండి నాడి ఆడటం లేదు కాని నెత్తురు చల్లబడలేదు ఈ జంతువుయొక్క శరీర తత్వానికేమన వైద్యనూత్రాలక సంబంధం లేదనేవుంది ఈ జంతువు కళేబరం లోకం లో ఉండే జంతువుల కళేబరములవంటిది కాదు ఇది యీ లోకంలో జంతువుకాదు, అని తీర్మానించారు

ఈ తీర్మానం, ఆనోటా ఆనోటా పొక్కి జన నామా
స్యంలో హాస్యం పుట్టించింది జంతుశాస్త్రకేంద్ర అయి
ఆఫీకానుంచి అనేక వింతస్మృగాలను పండను జూకు
తెచ్చిన మిస్టరు డికిన్సను డాక్టర్ల నందరనీ పరిహాసం
చాడు తానైతే ఒక్క నిమిషంలో ఆ జంతు తత్వం
తెలియజేసే వాణ్ణన్నాడు

జంతువును సర్వదా పరీక్షించారు జంతువు చేతుల
వెనుకనున్న రెండు పెద్ద పొడుగైన గాయాలు ఎందు
కైనా తేలియ లేదు “ఏదో ఎమానం మీదనుంచి
యీ జంతువు క్రిందపడి ఉండాలి” అన్న విషయం
మట్టుకు నిర్ధారణగా తేలింది “అది రాత్రోపాట
యెప్పుడో జరిగి ఉండాలి ఈ జంతువు విమానం
నుంచి క్రిందకు దూకవోతూ రెండు చేతులూ వెనక్కి
వేసి యేదో పదునైన వస్తువును పట్టుకొని ఉండాలి
అప్పుడీ రెండుచేతుల వెనుక కోసికొనిపోయి ఉం
టుంది” అని నిశ్చయం చేశారు “ఈ జంతువు అల్లా
పడివుంటే దీనికి దేహంమీద మరెక్కడా దెబ్బ
తగలదాయెను అంత యెత్తునుంచి పడియుంటే యెల్లా
తగలకుండా ఉంటుంది?” అన్నారు

ఆ జంతువు ఒంటిమీదనుంచి నగలన్ని తీశారు
అవి యొక చాచితా వ్రాసి పోలీసువారి అధీనంలో
వుంచారు డాక్టర్లు ఆ జంతువు గాయములకు కట్ట
కట్టి మందు వేశారు ఎంతసేపటికీ ఆ జంతువు కదలా

లేదు మెదలా లేదు దానిపైనున్న బట్ట పూరించారు
 అంతటి సుకుమారమైన వస్త్రం ఏదేశంలో నేకా రో
 తెలియదు డక్కా మజిల్స్ లి చెప్పకుంటారు అవైనా
 అంత సన్నంగ ఉంటయ్యో లేదో! ఆ వస్త్రానికి
 పైగా జరీ ఆ జరీ సాగసు చెప్పడానికి వీలులేదు
 అంచు సందెకాలపు గులాబీరంగుతో వేశారు ఆ
 వస్త్ర మౌళ్యముగా వుండి ఈ జంతువును వంద
 మంది మనుష్యులు పట్టుకొని ఒక పెద్ద మోటారు
 వాన్ మీది కెక్కించారు దీనిని సోలీసుస్టేషనుకు
 తీసికొ, వెళ్ళాలనో, మృగప్రదర్శనశాలకు తీసుకు
 వెళ్ళవలెనో తెలియలేదు జూ అధికారి జంతువు తన
 దన్నాడు మేయరు జంతువు మేల్కొన్న తరువాత
 దాని గుణగుణాలను బట్టి కాని యేమీ నిర్ణయించ
 తానికి వీలులేదన్నాడు సాగ్లండు యార్డులో పది
 గజముల పొడుగూ, పదిగజాల వెడల్పు, పదిహేనడు
 గుల యెత్తున బలిష్ఠమైన యిమపబోను కట్టారు
 చుట్టూ వందమంది సోలీసువారిని గుండ్లుదట్టించిన పిస్తో
 ల్ళతో కాపలా పెట్టారు అప్పటికి ప్రొద్దుకూకింది
 పదిమంది డాక్టర్లు ఆ జంతువు చుట్టూ కూర్చున్నారు
 జంతు వొకవేళ కేచినచో ఆహారమేమిటని విచారణ
 సాగింది ఉలవలూ, గడ్డి, రొట్టెలూ, సారాసీసాలు
 అన్నీ తయారుగా ఉంచారు జంతువు మేల్కొనవలె
 నని యెదురు చూస్తున్నారు

౨

ఒక జంతువు, తరువాత పదిహేను రోజులకు కదలటం మొదలుపెట్టింది ఇన్నామ్మా ఆ మృగాన్ని చూసేందుకు ఇంగ్లండు నాలుగువేపులనుండి యూరపులొనుండి జనము తీర్థ ప్రజగా వచ్చి చూచి పోతున్నారు క్రొత్తగా వచ్చే జనానికి లండను హోటళ్ళు చాలటం లేదు నం ఊరంతా కిటకిటలాడి పోతోంది

ఇట్లా ఉండగా ఆ మృగం అటూ ఇటూ కదిలింది కదిలిందన్నవార్త కన్నుమూసి కన్ను తెరిచేటప్పుట్టికి లండను లండలంతా తెలిసిపోయింది ఇనుక పూసగు చుట్టూ రివాల్వరులు ఎనిమిదిబాదుల తుపాకీలు పుచ్చుకొని సైనికులు నుంచున్నారు ఆ మృగం వీపు మీద గాఢాలు జాక్వర్లు కట్టు కట్టినా మాననేలేదు ఒంతువుకి మెలకువ వచ్చింది చేతులు చాచి కాళ్లు నిక్కించి నీల్గి అటూ ఇటూ ప్రక్కలకు దొరలి ఒంతువు కన్ను తెరిచింది వేంటనే చుట్టూ సైనికులు మరీ జాగ్రత్త పడ్డారు

ఆ జంతువు కళ్లు తెరచి తనచుట్టూ చూచింది ఆశ్చర్యపోయినట్టు అటూ యిటూ చూచింది లేచి కూర్చుంది యెగిరి ఒక గంతు వేసి నిలుచుంది 'కింగ్ దోమ్మి' అని ఒక పెద్దఅరుపు అరిచింది ఈ అరుపు

* కింగ్ దోమ్మి = ఏమయినాను ?

దగ్గరున్న వాళ్లకి సువ్యక్తంగా వినిపించలేదు గుట్టము సకిలించిగట్లు ఉన్నది కాని ఫర్లాంగు దూరంలో ఉన్న వాకి అక్షరాలు విస్పష్టంగా వినిపించినవి కాని అది భాషాని యెవరికి తెలుసును ? భాషే అయితే యేమి భాషో ? అయినా యీ జంతువునకు భాష యేమి తెలుసు అది భాష కావచ్చునన్న యూహయే యెవరికి ఏ లేదు దూరానికి ఆ అరపులో అక్షరాలల్లే వినిపించినవాళ్ళకి కొంత ఆశ్చర్యం వేసింది అప్పటికి పగలు రెండుజాములైనది మృగము తన చుట్టూ ఇనుప మృగరం ఉండటం చూచి ఒక పెద్దసకిలింత సకిలించింది అది నవ్విట్లున్నది కాని మళ్ళీ దాని కళ్ళల్లో ఒక విధమైన క్షణం గోచరించింది అంతటితో ఆ జంతువు నేలబడి శాధచేత కొట్టుకుంటున్నట్టుగా ఒక అరుపు అరిచింది ఆ అరుపు దూరాననున్న వాళ్లకి † ‘అహో మే అధణ్ణత ఇంకి మద్ది కిం సమాదిర్లో’ అన్నట్లుగా వినిపించింది దగ్గరఉన్న వోలీసులు, సైనికులు గుట్టము చిత్రచిత్రంగా సకిలిస్తోందని అనుకొన్నారు అందులో కొందరు పెద్దలు దీని తత్వం యీ మాత్రంతో తెలియలేదనుకున్నారు

మళ్ళీ కొంతసేపటికి జంతువు లేచి కూర్చున్న జనాన్ని చూస్తే యిప్పటికి జంతువుకు కొంత ఆశ్చర్యం తగ్గింది

† అహో మే అధణ్ణతమ్ కిమేతత్ కిం సమాదిష్ట = అహో ! నా అధన్యత్వం ఏమిటిది ? ఏమిజరిగింది ?

ఇంతలో అక్కడఉన్న అధికారులు ఆహారం తెచ్చి జంతువుకి దగ్గరగా తోశారు జంతువు ఆహారాన్ని చూచింది రొట్టెలూ, ఉలవలూ, బంగాళాదుంపలూ ఇవన్నీ చూస్తే జంతువు కవేమిటో తెలియలేదు ఇంతలో ఫలములు కొన్ని తెచ్చి దానిముందర పెట్టారు జంతువు వాటివంక చూడటంతోటే అవి పళ్ళని తెలిసి కొన్నట్లు కొంత అభినయం చేసింది ఆ పళ్లు చేత్తో పుచ్చుకొంది అందరూ తింటుం దనుకొన్నారు కాని అది పండు తుంచి అటూ ఇటూ చూచి మళ్ళీ పక్కనే పెట్టింది

పదిహేను రోజులమట్టి తిండిలేదే దీనికి, పండు తినడే మబ్బా అని కొందరు, అంత మృగానికి ఆకలి తీరాలంటే ఆ పండేమి చాలుతుందని కొందరూ, చిత్రంగా వుంది, గుఱ్ఱాలు పళ్లు తినట మేమిటని కొందరు కొంత సేపు జంతువాలోచించింది ఇనుపపంజరము బయట నున్న ఒకనికి చేతితో దగ్గరకు రమ్మని సంజ్ఞ చేసింది జంతువు వాడు దగ్గరకురాగా సకిలించింది ఆ ధ్వని దూరపువాళ్ళకు † 'కోణు తుమం' అనునట్లు విని పించింది

దీనితో ఆ జంతువేదో మాటాడు చున్నదని అందరూ గ్రహించ నారంభించిరి కాని యేమి మాటాడు చున్నది యను విషయ మట్లుంగా నిది మాట్లాడుట

† కోణు త్వం = నువ్వెవ్వరు ?

యేమి ? అను ఆశ్చర్యమే యెక్కువై పోయింది

తాను చెప్పినది వానికి తెలియలేదని జంతువుకు తెలిసింది అది యే మనుకొన్నదో, రెండుచేతులతో నెత్తిమీద నీళ్లు పోసుకొన్నట్లు సైగచేయడం మొదలు పెట్టింది ఎవరికీ యేమీ తెలియలేదు కొంతసేపటికి చూడవచ్చిన వాళ్లలో ఒక హిందూదేశస్తు సున్నాసు అతడన్నాడుగదా 'స్నానం చెయ్యాలనేమో' అని ఈ మాట క్రమంగా మేయరు చెవులబడ్డది ఆ సంగతి నిజమేనన్నట్లు తెలిసింది ఆ జంతువుచేత స్నానము చేయించడమెట్లా ? ఎన్ని నీళ్లుతెస్తే సరిపోతవి జంతువునను కాళ్లకు చేతులకు సంకెలు కట్టి ధేమ్మునది దగ్గరకు తీసుకుపోదా మన్నారు కొందరు "అది చాలా అపాయకరము దారిలో జంతువు మనుష్యుల మీదపడి చంపవచ్చును" అని మఱి కొందరన్నారు ఇట్లుకాదని ఇండ్లార్పుట కుంబయోగించే గొట్టాలుకెచ్చి పైపులలోనుండి జంతువుమీద నిల్లు వదిలిపెట్టారు జంతువు పైనుంచి క్రిందకు తడిసి పోయింది బోనలో క్రింద అంతా బురదఅయింది అప్పుడు జంతువు తన పైనున్న పుత్తరీయము పిండి తుడుచుకొంది ఆ పుత్తరీయం కట్టుకొని, కట్టు దోవతి పిండి యినుప కటకటాల కారగట్టింది ఇదంతా చూస్తున్న జనం ఒడ్డువిరిగి పోతున్నారు వాళ్ళ ఆశ్చర్యానికి అంతాపంతా లేదు క్రింద అంతా బురదకావడం మూలంగా కూర్చోటానికి

వీలులేదన్నట్లు ఒంటువు సైగచేసింది దాన్ని గ్రహించి ఒక పెద్దబల్ల తీసుకువచ్చి ఆ లోపలికి లందిచ్చారు జంతువు ఆ బల్ల వేసుకొని దానిమీద భాషపెట్టుగా కూర్చుండి ముక్కు గానుకని ధ్యానంచేయడం మొదలుపెట్టింది చుట్టుపట్ల ఉన్నవాళ్ళకి దీని తత్వమేమీ తెలియలేదు గంటసేపటికి మళ్ళీ కళ్లు తెరిచింది లేచి నిలుచుంది ఆరినబట్ట కట్టుకొంది తాను కట్టుకొన్న ఉత్తరీయం తడిపొడిగా ఉంటే అది ఆరేసింది పండ్లు చూపించి యిట్లాంటివి తీసుకురమ్మని సైగచేసింది వెంటనే మేయరు మనుష్యుల్ని పంపించి ఒక తట్టెడుపళ్ళు తెప్పించాడు చెంబుకావ లని సైగచేసింది ఆ దేశంలో చెంబులెక్కడివి! ఒకగ్లాసు తెచ్చియిచ్చారు ఆ గ్లాసు తీసుకొని మృగం పళ్లమీద నీళ్ళునల్ల యేదో గొంతుకుంటూ చేతులు పళ్ళమీదత్రిప్పి ఆ తట్టెడు పళ్లూ తింది నీళ్లు కావలెనని చేయి చూపించింది మళ్ళీ గొట్టంలోంచి వదలిపెట్టారు ఆ నీళ్ళు కడుపారా త్రాగింది

తరువాత ఆ బల్లమీద కూర్చుని వాళ్లవంక పరకాయించి నాలుగు వేపులా చూచింది కొంతసేపటికి మళ్ళీ నవ్వింది ఇప్పటికి జనానికి ఆ మృగం యిట్లా నవ్వుతుందని తెలిసింది

మృగం కటకటాల వంక చూపించి యివి యెందుకన్నట్లు ప్రశ్నించింది అందరూ ఆశ్చర్య పోయినారు

కొందరన్నారు గదా “యిది మృగంకాదు మనుష్యుడేను, తలకాయ మాత్రం గుట్టపు తలకాయ గాని మనము ఖండాలన్నీ కనిపెట్టాము గాని యిల్లాంటి మనుష్యులు యే ఖండంలో ఉంట రో ఆ ఖండాన్ని కనిపెట్టలేదు కనుక అతను మూగ్లాడే భాష ఏమిటో కనుక్కుందాం, వాళ్ళది యే దేశమో కనుక్కుందాం, ఆ మనుష్యుడు జంతువు కాదు, చాలా నాగరకత గలిగిన జాతిలాకూడా ఉన్నది అటువంటి వాడి చుట్టూ ఇనుప పంజర మెందుకు? తీసివేస్తే బాగుంటుం” ధన్నురు అధికారులు మాత్రం “ఇనుప పంజరం తీసివేయడానికి వీల్లేదు ఇది జంతువు కాదని నమ్మక మెట్లాగు? జనంమీద పడి విరుచుకుతింటే యెల్లాగు అన్నారు ఇనుపపంజరం తీసివేయలేదు మట్టూఉన్న అధికారులు ఇంగ్లీషులో ఆ జంతువుతో చాలా విషయాలు చెప్పారు ఆ భాష ఆ జంతువుకి తెలియలేదని తెలుసుకొని ఫ్రెంచి, జర్మనీ, ఇటాలియను, రష్యను భాషలన్నీ ఒకదాని తరువాత ఒకటిగా మూట్లాడి వినిపించారు ఆ జంతువు కేమీ తెలియలేదు ఒక నీగోను పిలిపించి వాడి భాష మూట్లాడించారు ఈ మాటలన్నీ విని ఆ జంతువు పరిహసించినట్లు నవ్వుడం మొదలుపెట్టింది అందరూ యేమీ తెలియక ఊరకున్నారు ఒకరిద్దరు మాత్రం యీ జంతువు మన భాషలు విని పరిహసిస్తున్నదని మనస్సుల్లో అను

కొన్నారు కొంతసేపటికి 'కిం మప నుదం కిం ఏదం
అన్నమాటలు దూరానికి విగళ డేట్లు మళ్ళీ సకిందించి
ఇప్పటి కందరికి ఆ జంతువు మాట్లాడు తున్నదని అం
సింది తమ భావలేమీ దానికి తెలియని పోవడం
మూలంగా యేమి చెయ్యవలెనో తెలియలేదు

కాని ఆ మృగంలో ఒక విశేషము కాపించింది
తొణకదు, బెణకదు తన చుట్టుపట్లనున్న జనాన్ని
నిరాదరణగా చూస్తుంది

ఇంత సేపూ సైనికులు చుట్టూ తుపాకులు తయారుగా
పెట్టుకొని కూర్చున్నారు ఆ జంతువు కిన్ను యిప్పుడు
ఒక తుపాకీమీద పడ్డది ఎందుచేత ననగా ఆ జంతువు
యినుప పంజరాన్ని అంటుకొని నిలుచున్నది ఆ వెనుక
నున్న సైనికుడు భయపడి నాలుగడుగులు వెనుకకు
వేసి తుపాకీయెత్తి పట్టుకొన్నాడు అప్పుడే ఆ జంతువు
వెనుకకు తిరగడం తటస్థించింది అడిచూచి, వాడి
భయంచూచి అది యేదో మారణసాధనం అని తెలిసి
కొంది దానివంక సాభిప్రాయంగా చూచింది దానిని
తన చేతికిమ్మని అడిగింది వాడివ్వలేదు

అందరునూ ఆశ్చర్యపోయి చూశారు

ఇప్పటికి ప్రొద్దుకుంకింది జన మెవరిదారిని వారు
వెళ్లిపోతున్నారు ఒక పోలీసు ఇన్స్పెక్టరు కొడుకు
ఎనిమిదేండ్లవాడు తన వింతకోసము చేతిలోవున్న

* కిం మయా శ్రుతిం, కి మిదం = నేను విన్నదేమిటి, ఇదేమిటి

బ్యాట్ పెట్టి ఆ మృగాన్ని వెనకనుంచి పొడిచాడు
 మృగం వెనక్కితిరిగి చూచింది వాడు దూరంగా పరు
 గెత్తాడు వాణ్ణి పట్టుకోటానికి మృగం తనచేయి
 యినుప కటకటాల్లోంచి చాచిరది వాడందలేదు గాని,
 ఒక సైనికుడు చేతి దిన్నాడు వాని చేతిలోని తుపాకి
 మృగము లాక్కుంది అది యినుప పంజరములోకి
 తీసుకొంది వెంటనే జనము ఎక్కడి వాళ్ళక్కడకు
 పారిపోయినారు పోలీసులు సైనికులు గూడ పారిపో
 బోవుచుండగా మేయరు వాళ్ళని ఆజ్ఞతో నిలబెట్టాడు
 జ్యోగము తుపాకిని తీసుకొని దానిని పరిశీలించడం
 మొదలు పెట్టింది

3

ఆ జంతువు చేతిలో జిక్కిన తుపాకి మల్లీ తీసుకోవడం
 యెట్లాగా అని అధికారులందరూ విచారించారు వీళ్ళు
 విచారించేటప్పుడు ఆ జంతువు తుపాకిని అటుతిప్పి
 యిటుతిప్పి పరిశీలించడం మొదలుపెట్టింది ఏ సమ
 యంలో దానిచేయి ట్రిగ్గరు (గుట్టం) మీద పడుతుందో
 యెప్పుడు తుపాకి ప్రేలుతుందో, యెవరికి దెబ్బతగులు
 తుందో అని అందరూ భయపడడం మొదలు పెట్టారు
 మేయరు ఆజ్ఞాబలం కాకపోతే సామాన్య సైనికులందరూ
 యిదివరకే పారిపోయే వాళ్ళు అందులో ఒక పెద్ద

ఇన్నెక్స్టరు ఒక డిపాయం ఆలోచించాడు ఒక డిర
కుక్కను తెప్పించి దాని నా జంతువు చూస్తుండగా
తుపాకితో పేల్చాడు అది చచ్చిపోయింది ఇంక
తుపాకులన్నీ జంతువువేపు బారుపెట్టించి, తుపాకి
బయట పడేస్తావా, కాల్చుకున్నావా అన్నట్లుగా సంజ్ఞ
చేశాడు లోపలనున్న జంతువు తుపాకివంక సాభిప్ర
యంగా చూచింది కుక్కను తుపాకితో జంపినవాడు
కొత్తతోటా మళ్ళీ అందులో పెట్టడం చూచింది, మరి
యే మాలోచించుకొందో! తుపాకి బయటి కిచ్చేసింది
తుపాకి అందిపుచ్చుకునే వాణ్ణి తుపాకి మడమతో
తోసింది కాబోలు, వాడు వెల్లకిల బడ్డాడు రాత్రిపూట
తెల్లవార్లు ఆ మృగం కళ్లుమూసుకు ధ్యానం చెయ్యడం
మొదలుపెట్టింది రోజూ రాత్రిళ్ళు ఆ మృగం కప్పు
కొనేందుకు రెండు గొంగళ్ళు వీళ్లే బోనులో పడేశారు
ఇన్నాళ్ళు ఆ గొంగళ్లు ఎక్కడవేసిన వక్కడే వుండేవి
ఇవ్వాలి ఆ మృగం గొంగళ్లు తీసి కప్పుకొంది

ఇక్కడ యిల్లా వుండగా Zoo (జంతుప్రదర్శనశాల)
అధికారి యీ మృగాన్ని తన Zoo కు పంపించాలని
మేయరుకు అర్జీ పెట్టాడు అధికారు లందరితో పోయి
చెప్పాడు కాని మేయరుకు యీ మృగాన్ని వదిలి
పెట్టడం యిష్టం లేదు దీనిమూలంగా వా ఛిద్దరికీమన
స్సుల్లో వైమనస్యాలు ఏర్పడ్డవి జూ అధికారి ఒక విష
యం ఆలోచించాడు అందరూ నిద్రపోతూవుండగా

గంగాన్ని మోగారు లారీ మీద వేసుకొని జూకి తీసుకు
వెళదామని ఆరాత్రియే అతను తగిన ప్రయత్నం లన్నీ
నీర్పాటు చేశాడు అక్కడ క పలావున్న పోలీసువా
కు కొందరి కేవేవో ఆశలు పెట్టి తను మృగాన్ని తీసు
కువెళ్తుంటే వాళ్లు యేమీ మాట్లాడకుండా ఉండే
టట్టు చేశారు కాని ఆతని మనస్సులో భయంగానే
గొంది అట్లాంటి పని లండనులో జరగడం ఆసంభవం
మీయకు సర్వాధికారి దీనివల్ల జూ అధికారికి ఉద్యోగం
డా పోవచ్చు అయినప్పటికీ మృగా లంటే ఆ దేశీ
యుల కున్న వింతకొద్దీ యిట్లాంటి కార్యం తలపెట్టారు
ఆ రోజున రాత్రి రెండుజాముల వేళ యిరవైమంది
మరుఘ్యులు, ఒక లారీ వచ్చి యినుప పంజరం దగ్గర
నిల్చారు, అప్పుడు కొద్దిగా ధ్వని జరిగింది సరిగా ఆ
సమయంలోనే ఆ వింత మృగం నిద్దరపోతున్నదల్లా
లేచి ఆవలించి పెద్దగా సకిలించింది ఆ మోతకు చుట్టు
పట్ల నిద్రపోతున్న సైనికు లంధఱూ లేచారు ఇన్ని
క్లర్లు లేచారు జూ అధికారి యింక మృగాన్ని తీసుకు
వెళ్టం ఎడదని యేదో పనిమీద వచ్చినట్లుగా నటించి
లారీ తోలు కెళ్ళాడు

మర్నాడు తెల్లవారింది ఆ మృగం మళ్లీ స్నానం
చెయ్యా లన్నట్లు అభినయించింది పైపులోంచి నీళ్ళు
గదిలేపెట్టడానికి మళ్లీ ప్రయత్నంచేశారు మృగం అల్లా
వద్దని చేతితో సంజ్ఞ చేసింది మఱి యెల్లా స్నానం

చేస్తుంది? ఇంతలో ఆ మృగం యేదో అడుగుతున్నట్లుగా అరిచింది అది దూరానున్న వాళ్ళకి యిల్లా వినిపించింది * “పుచ్చస్పష్ట అద్ధివా ఏథణదీ?” ఈ మాటకి అక్కడ నున్నవారి కెవ్వరికీ అర్థం తెలియ లేదు సరిగా ఆ సమయంలో మేయరు దాని అటుపు మాటలల్లే వినిపించేటంత దూరంలో వున్నాడు ఆయన కది ఒక భాషల్లే వినిపించింది ఆశ్చర్యపోయినాడు ఆ వెనకటి దినమల్లా ఆయన మృగానికి దగ్గరగానే ఉండటం మూలంగా ఆ మృగం అటుపులు అటుపులల్లేనే వినబడ్డవి ఇది యేమి భాష అయి వుంటుంది? ఇది జంతువు కాదు ఏ దేశము మనిషియో కావలె ఏ దేశంలోనూ యిట్లాంటి మనుష్యులు లేరని జాగ్రఫీ హిస్టరీలు చెబుతున్నవి మేయరు అక్కడే నిల్చున్నాడు వాళ్ళీ మృగం మాట్లాడితే విందా మవి మళ్ళీ మృగం అరిచింది “పుచ్చస్పష్ట అద్ధివా ఏథణదీ” అను అక్షరాలు మేయరుకి విస్పష్టంగా ఎనిపించినవి అప్పటి కప్పుడే కొంచెం ప్రొద్దెక్కడం మూలంగా జనం గుంపులైచూడ వస్తున్నారు అందులో ఒకాయన లండను యూనివర్సిటీలో సంస్కృత పండితుడు ఆయన యింగ్లీషు వాడే ఆయన కీ పదిహేను రోజులనుంచీ యిట్లాంటి మృగం దొరికిందని చెబుతూనే వున్నారు కాని ఆయన విశ్వ

* పుచ్చిష్వామి, అద్ధి వా అత్ర నదీ? = అడుగుతున్నాను ఇక్కడ నది గాని ఉన్నదా?

సింఛలేడు ఇట్లాంటి విషయాలు సామాన్యజనం నమ్మి
 సంతగా పండితులు నమ్మరుగదా! ఆ మృగం నిన్న మే
 లొక్కన్నదనీ అది మాట్లాడుతున్నదనీ కూడా చెప్పారు
 చెబితే యీ వింత చూద్దామని ఇన్నాళ్ళ కాయన
 బయలుదేరి వచ్చాడు వచ్చి మేయరు నిలుచున్నచోట
 నిలుచున్నాడు ఈ మాట లాయన చెవినికూడా పడ్డవి
 ఆయన ఆ ధ్వని విని మేయరుతో మాట్లాడాడు ఇది
 సంస్కృతం కాదుగాని, సంస్కృత మల్లే వుంది సంస్కృ
 తంలోంచి పుట్టిన భాషలు చాలా వున్నవి వాటిని
 ప్రాకృతం పైశాచి మొదలైన పేర్లతో పిలుస్తారు ఈ
 భాష వాటిల్లో యేదో అయి ఉంటుంది నా దగ్గర
 ప్రాకృత భాషల డిక్షనరీ వుంది అది తీసుకు వస్తాను
 అయినా ఇంతువుకి ప్రాకృతం వస్తే సంస్కృతం గూడా
 కొంత తెలిసే వుంటుంది అని తాను యినుప పంజరం
 దగ్గరకి నెళ్ళాడు వెళ్ళి ఆ మృగాన్ని చూచి చేయి
 త్రిప్పుతూ ప్రశ్నించాడు * 'కిమాత్థ' అని ఆజంతువు
 యీ మాటలు వింటూనే చెవులు రిక్కించి కనులు
 పెద్దవిచేసి చేతులు చాచి పెద్దగా నకిలించింది ఆ పండి
 తుడికి ఆ మాట లేమీ తెలియ లేదు అతడు మరల
 మరల అడిగాడు అడిగితే మృగం యేదో చెబుతుంది
 అతని కా సంగతి తెలియలేదు కొంత సేపటికి దగ్గర
 వుంటే వినపడదు, తెలియదు, దూరంగా వుంటే తెలు

* కిమాత్థ' = ఏమిటి అంటావు ?

స్తుందని వాళ్లందరూ గ్రహించారు ఆ జంతువు గొంతుక పెద్దది గనుక దగ్గరపున్న వాళ్లకి పెద్ద మోతల్లే మాత్రమే వినబడ తోంది దూరంగా పోయినకొద్దీ ఆ ధ్వని పలచబడి దూరానిక ఆ ధ్వనిలో శబ్దాలు విస్పష్టంగా వినబడుతున్నవి ఆ పండితుడు దూరంగా పోయి మళ్ళీ విన్నాడు అక్షరాలు బాగా వినపడ్డవి + “అత్ర సమీపే అస్తివా కాచిన్నదీ స్నాతు మిచ్చామి” అను మాటలు విస్పష్టముగా వినిపించినవి

కాని యిందులో ఒక యిబ్బంది వచ్చింది “అమృగం అనే మాటలు వినవలె నంటే వంద గజాల దూరం పోవాలె దానితో మోట్లాడాలంటే దగ్గరకు రావాలి ఈ దూరం పోవడం, దగ్గరకు రావడం యిదీ అశక్యంగా కనిపించింది

పండితుడు మేయరుతో చెప్పాడు “అయన స్నానము చేయవలెనట ప్రక్కనేదైనా నది ఉందా అని అడుగుతున్నాడు” ఈ మాటలు వినేటప్పటికి మేయరు గుండె గుభేలుమిన్నది ఈ మృగాన్ని తీసుకు వెళ్ళడ మెట్లా? స్నానం చేయించడ మెట్లా? స్నానం చేయిస్తే యిది నదిలోంచి మళ్ళీ వస్తుందో రాదో! అని ఆలోచన మొదలుపెట్టింది అధికారులందరూ కూర్చుండి ఆలోచన చేశారు ఈ జంతువును నదికి

+ ఈ దగ్గరలో ఏ దయనా నదిగాని వున్నదా? స్నానం చెయ్య గోరుతున్నాను

తీసుకువచ్చి స్నానం చేయించవచ్చునా? కాదా అని అసలు స్నానం చేయించడం మెట్లా అన్నప్రశ్న పుట్టంగి అది యెట్లాగో తరువాత విచారద్దాము మొట్టమొదట నదికి తీసుకు వెళ్ళవచ్చునా అన్నాడు ఒకాయన స్నానం చేయిస్తే తప్పేమున్నది? అదియెదో ఉష్ణదేశాల్లో మృగమల్లే ఉన్నది అన్నాడు మరొకాయన మృగమేమిటి? సంస్కృతభాష మాట్లాడుతోంటేను సంస్కృతభాష గొప్పభాష అనీ, ఆ భాషలో చాలా గొప్ప పుస్తకాలున్నవనీ చెబుతాడు ఆ భాష మాట్లాడుతున్నది మృగమెట్లా అవుతుందన్నాడు మరొకాయన “అది మృగమో, మనుష్యుడో తెలియడానికి వీలులేకుండా ఉంది తల చూస్తే మృగం మాట చూస్తే మనుష్యుడు సంస్కృతభాష మాట్లాడుతోంటే గొప్ప నాగరకత కల జాతి ప్రాణి అనుకోవలసి వస్తుంది నిజానికి అతని ఒంటిమీద నగలూ, బట్టలూ చూస్తే నాగరకత ఉన్నట్లే తోస్తుంది ఆ మృగాన్ని స్నానం చేయనివ్వవచ్చు” అన్నాడు, ఇంకొక ఇనస్పెక్టరన్నాడు “అది సంస్కృతమో, కాదో, యీ పండితుడట్లా అనుకొన్నాడేమో! అయినా మాట్లాడే భాషని బట్టి మాట్లాడేవాళ్ళ నాగరకత నిర్ణయం మెట్లా అవుతుంది? నాగరకమైన భాష మాట్లాడుతూ మౌనం లో మనుష్యులు రాక్షసులు కావచ్చు ఈ మృగాన్ని మనం నదికి తీసుకు వెడితే దారిలో యిది

మరు న్యుచ్చి చ పురిందేమో! నుం నో
 ముం నుం బుంది హిగోనానా నా
 నటి గుడ్డా నుం నుం ఇది నుం నుం నుం
 ముమా నుం నుం నుం నుం నుం నుం
 మునిగ నుం నుం నుం నుం నుం నుం
 వాత ముం నుం నుం నుం నుం నుం
 వచ్చు కనుం నుం నుం నుం నుం నుం

అతని వాద, అందరిం బచ్చింది ని నుం నుం నుం
 నన్నారు ఒక నుం నుం నుం నుం నుం నుం
 కలిస్తే మనుష్యుల నుం నుం నుం నుం నుం
 అప్రికా అప్రిలియా దక్షిణ నుం నుం నుం
 రహస్యాలన్నీ కనుకొని జ్ఞానం నుం నుం నుం
 మృగాన్ని గురించి పరిశోధన చెయ్యకముందే
 చేతులొంచి బారెకుచుకోరాదు నుం నుం నుం
 ఈ నిర్ణయం ఆ మృగం నుం నుం నుం
 దేమో అనుకున్నారు అందుచేత మళ్ళీ ఒక ఆచన
 చేశారు మృగానికి విషయమే చెప్పవద్దు ఈ చుట్టూ
 పట్ల నది లేదని చెబితే సరిపోతుందన్నారు ఆ పండ్లి
 తుడిచేత ఆ మృగంతో ఆ విషయమే చెప్పించారు ఈ
 మాట చెప్పటంతో ఆ మృగం ముఖం దుఖంగా
 పెట్టింది కొంత ఆలోచించినట్లు నుం నుం నుం
 పొద్దెక్కడోమూలంగా పైపుగొట్టాల నుం నుం నుం
 నం చేయించారు అది మళ్ళీ కళ్లుమూసుకు కొంతసేపు

ధ్యానంచేసింది తట్టగా వర్షు తెచ్చారు ఆరిగించింది

౪

శ్రీమృగం ముక్తా డుతుం దని, ఆ భాష సంస్కృత
మని, స్నానం చేస్తే, ని భోజనం చెయ్యదని, భోజనం
చెయ్యకముందు ఏదో ధ్యానం చేస్తుందనీ యీవార్త
దేశ దేశాలకూ వ్యాపించింది యూరపులో గడ్గోలు
పుట్టింది జర్మనీనుంచి సంస్కృత పండితులు ఒక్కరైలు
శ్లోకం అంత మంది బయలుదేరి లండనుకు వచ్చారు
జనం మృగాన్ని చూసేందుకు వీలు తెకపోవడం
మూలంగా వేరే పెద్దయిలు కట్టించారు ఆ యింట్లోకి
సమృద్ధిగా గాలి వచ్చేటట్టు వేశారు ఆ యిల్లు పెద్ద
యెత్తై నస్థలంమీద కట్టించారు ఇంటికి గోడలు లేవు
చుట్టూ ఎలిప్టమైన యినుప కటకటాలు పెట్టించారు
ఆ యింటిచుట్టూ పెద్ద కాళీస్థలం వుంది ఆ ఖాళీస్థలం
చుట్టూ యెత్తై నగోడ ఈ మృగాన్ని యీయినుప పంజ
రంలోంచి చక్రాలు పెట్టిన మఱొక పెద్ద యినుప పంజ
రంలోకి పట్టించి అందులో నుంచి ఆ యింట్లోకి ప్రవేశ
పెట్టించారు ఆ యింట్లో ఆ మృగానికి అన్ని వీళ్లూ
యేర్పరచారు ఒక పెద్ద గదిలో ఒక పెద్ద మంచం
వేసి దాని మీద రెండు మూడు పలుపులు వేశారు
దిల్లు పెట్టారు దాని ప్రక్కనే స్నానాల గది లావుగా
ధారవచ్చే పెద్ద పైపు బెట్టి అక్కడే తువాళ్లూ

సమ్మిబిళ్ళయ్య అమర్చారు ముందర సావడిలో నాలు
గైదు కుర్చీలు, రెండు డెస్కులూ, రెండు సామాన్యపువి—అన్నీ ఆ జంతువు ప్రమాణానికి తగినట్లు చేయిం
చారు ఈ ప్రయత్నమంతా జరిగేటప్పటికి రెండు
నెలలు పట్టింది ఇంకొక సామానుగది ఆ గదిలో
జంతువున కాహారం ఉంచారు అక్కడ గంపల్లో అనేక
రకాల పండ్లు నిలువ బోశారు జంతువు కెప్పుడు ఆకలి
అయితే అప్పుడు వెళ్ళడమూ, తిండమూ ఈ రెండు
నెలలలో అతనికి మంచినిచ్చి త్రాగుటకు చెంబాకటి
కావలెనని వారికి తెలిసింది అంద చేత మూ నాలుగు
చెంబుల కూడా అతని యింటిలో వుంచారు అతడు
ధరించుటకు అతని ప్రమాణము ననుసరించి రెండు
సూట్లు కుట్టించారు

ఈ రెండు నెలలు గడిచేటప్పటికి అతని బోనులోకి
మనుష్యులు రావడం పోవడం సాగించారు రెండు
నెలలయ్యేటప్పటికి ఒకవందమంది నిద్దాలయిన సంస్కృత
పండితులు జర్మనీ దేశస్థులు, ఫ్రెంచివారు, ఇంగ్లీషు
వారు ఆమృగాన్ని వదలిపెట్ట పోవడంలేదు ఎప్పుడూ
అతని చుట్టూచేరి వుంటారు ఆయనతో ప్రసంగిస్తూ
వుంటారు ఆ మాటలన్నీ తమ భాషల్లోకి తర్జుమాలు
చేసి తమ ప్రతికలకు పంపిస్తూ వుంటారు అతనితో
మాట్లాడేటం కష్టంగా వుండటంచేత ఆయన ముఖానికి
ఒక యంత్రం చేర్చి పెట్టారు మాట్లాడేటప్పుడు ఆ

అది విన్నప్పుడు అయిత్రం పురుషా
 (ఇదిగో ఇదిగో) ఎటుటకు పూర్వం అరవింపున కుండా
 మాటలవలన ఎనిసిమంది ఆ జంతువుతో యీ యంత్రం
 నా ఉపయోగం పండితులు యిదని చెప్పారు ఆ
 యంత్రం దీని కొప్పుకొన్నది కొద్ది రోజుల్లో
 యీ పురుషుని మాట్లాడే మాటలు ఆ జంతువుకి
 వినిపించునని తేదని తెలిసింది అంగచేత ధనిని
 కలిగి తాళ దగ్గర మనుష్యులు మాట్లాడు
 మొదటిగా ఆ జంతువుకి యీ యూరసి
 యంత్రం పని చేసినంతం తెలిసింది కానీ కానీ
 క్రమం తప్పకుండా వాళ్ళ మాట లిప్పుడు గ్రహి
 తుంది కాని 'అస్తికిల' అనవలసి వస్తే 'అ' అను
 తుంటే 'ఎ' అలె ఉచ్చరించి 'స' ను మా చేసి 'లా'
 ను 'ళా'గా ఉచ్చరిస్తారు దీర్ఘమున్నచోట హ్రస్వమూ
 హ్రస్వమున్నచోట దీర్ఘమూ ఉచ్చరిస్తారు 'నారా
 యణి' అనుటకు 'నరయనా' అంటారు మొదటి
 రోజుల్లో జంతువుకి యీ ఉచ్చారణ తెలియడం కష్ట
 మని కాని క్రమంగా యిది ఒక మోస్తరు ప్రాకృతం
 అని అర్థం చేసుకోవడం మొదలుపెట్టింది ఇప్పుడు
 జంతువున పూర్వానికి మల్లే అందరూ వచ్చి చూడ
 డనికి వీలులేదు దాన్ని చూడటానికి టీకెట్టు,
 వేళా రెండూ పెట్టారు దొడ్డిలోనుంచి ఒకసారి చూచి

వెళ్ళిపోతే కొంత, ఇనుప కటకటాలదాకా వెళ్ళి కొంత
సేపు చూడవలెనంటే మరొకొంత యెక్కువ పోయి
దానితో మాట్లాడవలెనంటే పది గొంతు చెల్లించవలె
ఈ రీతిగా రోజుకు షమారు వంద పేంకు ఆదాయం
తేలుతోంది

కొందరు ఒక విషయం కనిపెట్టారు, ఆ జంతువు
నిద్రయే పోదని ఆహారమాత్రం రోజుకొక్కసారి
ప్రొద్దున్నే స్నానంచేసి తింటుందని నిద్రకాలంలో
మంచంమీద పడుకుంటుంది అది చేసే చేష్టలు చూచా
వివరీతంగా ఉన్నవి అది శిరస్సు కేలనంచి కాళ్ళు
పైకెత్తి కొన్ని గంటలల్లే ఉంటుంది ఒక్కొక్కప్పుడు
ఎడమకాలి మడమ ఆసంగు క్రింద నుంచి కుడికాలు
మడమ సరిగా దాని పైనిబెట్టి ఊపిరిపీల్చి బిగబట్ట
అట్లే వుంటుంది ఇట్లా రెండమూడు గంట లదే
పనిగా ఉంటుంది అప్పు డెవరు మాట్లాడించీ యేమీ
లాభంలేదు

పండితులు దానితో చేసిన ప్రసంగాలు కొన్ని పత్రి
కలలో ప్రచురింప బడ్డవి యిందు వ్రాయబడుతున్నవి
ప్రతి పత్రికలో గూ డా యీ రోజుల్లో యీ ప్రసంగాలు
లేకుండా ఉండవు యూరపు మొత్తంమీద అన్ని
దేశాలలో Horse man గుట్టపు మనిషి అని అతని
బొమ్మలు వేయడం, అతనిని గురించి వింతగా వ్రాయ
డం పండితు లతనితోచేసిన ప్రసంగాలు వివరించి

ముద్రించడం, ప్రతి పత్రికా చేస్తున్నది జనం ఎగబడి
 111 చదువుతున్నారు రోజురోజుకీ రకరకాల వార్తలు
 దేశం మీద ప్రబల్మైన

పండితులు మీది యేదేశం ?

గుట్టపుమనిషి నాకు తెలియదు *

పం మీరెవరు ?

గు నాకు తెలియదు

పం మీ రెక్కడనుంచి వచ్చారు ?

గు నాకు తెలియదు

పం ఇక్కడికి ఎల్లా వచ్చారు ?

గు నాక సంగతులేమీ తెలియడంలేదు ఏదో

జ్ఞాపకం ఉన్నట్లే ఉందిగాని అన్నీ మఱచి పోయినాను

పం మీ పేరేమిటి ?

గు ఆ, ఆ ! జ్ఞాపకం వస్తోంది హాహా-పూర్తిగా

జ్ఞాపకం రావడంలేదు

పం మాకు సంస్కృతము తెల్లా వచ్చును ?

గు ఎల్లా వచ్చేదేమిటి? దాని అంతట అదేవచ్చు

పం మీ దేశంలో అందరూ సంస్కృతమే మాట్లా

డతాగా ?

గు ఆ మాట్లాడుతారనే అనిపిస్తోంది కాని మా

దేశమేదో జ్ఞాపకం రావడంలేదు

* ఇక్కడనుంచి రచయిత పాశుల సౌకర్యం కోసం సంస్కృత
 మును వదలిపెట్టి తెలుగునే ఉపయోగించాడు, సం

పం మీ జాతి (nation) ఏమిటి ?

గుట్టపుమనిషి ఆలోచించి దీనికి సమాధానం చెప్పలేదు

మరొకరోజున పండితులిట్లా ప్రశ్నించారు

పం మీరు మీ దేశంలో లండను అన్న పేరు విన్నారా ?

అంతలో ఒక జర్మను పండితుడు 'మీరు బెర్లిను పేరు విన్నారా' అని అడిగాడు ఒక ఫ్రెంచి ఆయన 'ప్యారి' పేరు విన్నారా' అని అడిగాడు గుట్టపుమనిషి వాళ్లవంక ఆశ్చర్యపోయి చూచాడు ఇంతలో ఒక పండితుడు 'మీ పేరు హాహా హూహూ అనా? అన్నాడు అంతలో గుట్టపు మనిషి ఆశ్చర్యపోయి అట్లు కోరావులించి కండ్లు పెద్దవిచేసి లేచి నిలుచుండి చూడలేక అంతయు విరుచుకొని అంతలో గుఱిము పొందినట్లు కనపడ్డాడు, అతని నోటివెంట 'అధికం' అని యంత్రము లేకుండా వచ్చినమాట పెద్దఉరుమువలె వినిపించింది

అప్పుటినుంచి పండితులుమాత్రము అతనిని హాహా హూహూ అని చెప్పటం మొదలు పెట్టారు అది పెద్ద పేరవడం చేత దాన్ని హాహూ అని ఆ పేరును క్లుప్త పరిచారు నీపేరు హాహా హూహూ కాదా? అని అడిగిన పండితుణ్ణిచూచి తక్కిన వాళ్ళందరూ ఆశ్చర్యపోయినారు, ఈయన కెట్లా తెలిసిందా అని ఆయన హిందూదేశంలో ముద్రింపబడ్డ సంస్కృతలిపి శబ్ద

గుంజరిని చూచి తెలిసికొన్నాడు దానిపక్క యిది ఒక గంధర్వుని చేరిన రాడ ఉన్నది గంధర్వుడంటే అది ఒక జాతమనిషి లనుకొన్నాడు అంతకన్న యెక్కువ షరిశోధన చెయ్యలేదు ఈ సంగతి ఆయన తక్కిన పరిశోధకులతో జెప్పగా వాళ్ళు కొంతసేపాలోచించి గంధర్వుడనగా దేవయోని అని వుండుటచేత, దేవయోని అనగా దేవతల కన్న కొంచెము తక్కువవాళ్ళు గనుక అసలు దేవతలే లేరు అన్న ప్రబల విశ్వాసంలో యీ సిద్ధాంతాన్ని నిరాకరించారు కాని వీడి ఆకారం మాటలూ చూస్తే ఆ పుస్తకాలల్లో గంధర్వులను గురించి చెప్పినవన్ని సరిపోతున్నవి

పండితు లందరూ రహస్యాలోచన సభచేశారు పాద్యలో యీ విషయ మందరు పండితులకూ పొక్కగియ్యలేదు కొంతమంది పెద్దపెద్ద పండితులు మాత్రమే పోగుపడి, ఈ వ్యక్తి ఒక గంధర్వుడనీ, హిందువులు విశ్వసించే దేవతలలో వీడొక జాతివాడనీ తెలియజేయవచ్చునా అనే విషయాన్ని గురించి విచారించారు ఈ విషయం తెలియజేస్తే చాలా నష్టాలున్నాయని తలంచారు వెంటనే యీ సంగతి గవర్నమెంటు చేతుల్లోకి వెళ్ళిపోయింది పండితులందరూ గుమిగూడి అందరు కూడా యీ రహస్యం బయటకు చెప్పమని ప్రమాణాలుచేశారు కాంటరుబరీ ఆర్చిబిషప్పు యీ విషయం తెలియకూడదన్న రహస్యసభకు అగ్రాసనాధిపతి

అయినా వాని ఉద్దేశం కూడా యీ విషయాన్ని సమగ్రంగా పరిశోధించేసి అది నిజమైతే లోకానికి తెలియ జేయవచ్చునని ఒక కేశ యీశ్వర గంధర్వుడు కాడేమో! గ్రహాగాయితడు గంధర్వుడని ప్రసిద్ధి అనవసరమై విశ్వాసాలు ప్రబలించిన వాళ్ళం కావచ్చునని వాళ్ళందరూ ఊరకున్నారు పండితుల్ని యీ విషయమింకా పరిశోధించవలసిందని ఆజ్ఞాపించారు వాళ్ళూ సరే నన్నారు ఇతఁడు గంధర్వుడు కాడేమోనని ఒక ప్రబల హేతువున్నది గంధర్వులకు రేఖలు ఉంటున్న వాళ్ళు ఆకాశాన యెగురుతారు, వాళ్ళు గొప్ప అందగాళ్ళు ఇతని యందీ విషయాలు కట్టెలు లేదు ఇందుచేత వాళ్ళందరూ గంధర్వుడు కాదనే తీర్మానించారు పైగా అది అసంభవమైన విషయం

౨౩

బెర్మనీలో ఒక పెద్ద భాషా శాస్త్రవేత్త ఉన్నాడు ఆయన గుర్రం మాట్లాడుతుందని పుట్టినచీ పెద్ద సందేహం వట్టాడు ఫ్రాన్సులో మరొక పశుశాస్త్రవేత్త ఉన్నాడు ఆయనా గుర్రం మాట్లాడుతోందంటే సందేహమేవట్టాడు ఇద్దరికీ ఆ విషయంలో విశ్వాసం లేదు పోయింది ఎట్లా వుంటుంది? ఇద్దరూ గొప్ప శాస్త్రవేత్తలు మొదటి ఆయన మనుష్యులు ఉచ్చరించే శబ్దాలు ఉచ్చరించడానికి మనుష్యుని ముఖావయవములు ఒక

ప్రత్యేక లక్షణం కోసం సృష్టించబడ్డవి గనుక యీశబ్దాలు ఉచ్చరింపబడతవి దంత్యములు, తాలవ్యములు, ఆ లవయవాల పరిమాణం మనుష్యులకున్నట్లే ఉండాలి లేకపోతే ఆ ధ్వని ఉచ్చరింపబడదు అనే విశ్వాసం ఆయనకి గట్టిగా ఉండి ఆయన మరొక గొప్పభాషాశాస్త్రవేత్తతో యిట్లా అన్నాడు 'చూడండి, ఒకడికి పెదవులు లావైతే, నాలుకకొస లావైతే, దవడలు లావైతే, వాళ్ళ ఉచ్చారణముద్దగా ఉంటుంది ఆ లావే యెక్కువైతే ఆ ధ్వనియే పలుకదు అందుకనేకదా పశువులు మనుషులం ఉచ్చరించినట్లు ఉచ్చరించలేవు పైగా మనుష్యుని కంఠధ్వనియందే ఒకమార్దవం వుంది జంతువుల గొంతు బిలాలు కఠినమైన ధ్వనిని పుట్టించేందుకు పనికివస్తవి శబ్దరూపంగా వచ్చే ధ్వనులకు ఆ కంఠ బిలాలు పనికిరావు" అన్నాడు ఆయన యింకా యిట్లా అన్నాడు "ఆ గుర్రం ధ్వని దూరానక మాటలల్లే వివబడుతుందనీ, దగ్గరకు పెద్ద మోతగా వివబడుతుందనీ, పత్రికలలో చదివాముగదా, దగ్గరకు మోతగా వివపడటం మాత్రమే నిజమై ఉంటుంది తక్కినది మనవాళ్లు కల్పించి ఉంటారు" అనగా ఆ రెండో పండితుడు మరి 'పత్రికలలో ప్రసంగాలే ప్రకటిస్తున్నారే!' అన్నాడు మొదటి ఆయన 'అదంతా కల్పన అనుకోవలసివస్తుంది' అన్నాడు

పశుశాస్త్రవేత్త కూడా విశ్వసించలేదు ఆయన

పశువులయొక్క మెదళ్ళు చాలా పరిశీలించాడు ఆ మెదడులలో మనుష్యజ్ఞానికి సంబంధించిన అణువులేమీ కనుపించలేదు మనుష్యజాతి మెదడు వేటు, పశుజాతి మెదడు వేటు ఈ రెంటికీ సంబంధములేదు పశువు తలలో మనుష్యుని మెదడు ఉండదు “నేను అనేక వానరముల మెదడుల గూడా పరిశీలించాను వాటి మెదట్లు మనుష్యులు మెదడుకి కొంచెము దగ్గరగా ఉంటవి Suppleness (మెత్తదనము) వాని మెదడులో కూడా వుంది గుట్టపుతలలో అట్టి జ్ఞానముగల మెదడు పెట్టుటకే వీలు లేదు దానితలలో మెదడుండే స్థలములయొక్క పరిమాణానికి, మనుష్యుని తలలో మెదడుండే ప్రదేశ పరిమాణానికి కూడా సంబంధంలేదు మీరే చూడరాదా? మనుష్యునితల యింత డిప్పకలది గుట్టపుతలకు అటువంటి డిప్పలేదు మనుష్యుని తలకూ, యితర పశువుల తలలకూ చాల భేదమున్నది మనుష్యుని శిరస్సుమీద వెండ్రుకలు మొలస్తవి వృద్ధి పొందుతవి ఈ వెండ్రుకలు మొలచుటకు తగినశక్తి మనిషి శిరస్సులో ఉంది అది కొంతవఱకు ఆతని మెదడు స్వభావము కూడాను పశువులకు తలమీది వెంగుకలుండవు గుట్టానికి సింహానికి ఉన్నా అది జూలుకాని వెండ్రుకలు కావు ఆ జూలు మెడమీద ఉంటుంది ఎన్నివిధాల ఆలోచించినా ఇది అసంభవమైన విషయం”

ఇది పశుశాస్త్రవేత్తయొక్క వాదన ఈ యిరు

పురూ లండను బయలుదేరారు భాషాశాస్త్రవేత్త లంగను ముందరచేరాడు పండితుల సందరినీ కలుసుకొన్నాడు అందులో పండితులు చాలామంది భాషాశాస్త్రవేత్తలు కూడాను వారు యీయన చెప్పిన మాటలు ఒప్పుకొన్నారు ఆభ్యంతర ప్రయత్నమూ బాహ్యప్రయత్నమూ రెండూ జరిగితే గాని శబ్దోచ్ఛారణ జరుగదు అందులో స్పృష్ట ఈ షత్స్పృష్టలూ-ఇది హనుష్య జ్ఞానముతోకూడిన వ్యవహారం ఈ హాహాహాహాకి ఉన్నది గుట్టపుతలకాయ ఈ విషయం చాచించవలసిందే నన్నారు

భాషావేత్త మీరు చాలారోజులు ఆ మృగంతో (పండితులిక్కడ 'మృగంతో' అనవద్దు ఆయన గో అనవలసింది అన్నారు) సరే, ఆయనతో మాట్లాడారు మీరు దూరంగా నుంచొని మాట్లాడారా? దగ్గరగా వెళ్ళి మాట్లాడారా? మాట్లాడితే ఆ మృగం - కాదు - ఆయన దంతములు గాని నాలుక గాని చూచారా? అవి యెట్లా ఉన్నవి ?

పండితులు మేము మాడలేదు ఆయన నోటినుంచి వచ్చేధ్వని పెద్దదిగా రావడం మూలంగా ఆ పెద్దధ్వనిలో మాకా అక్షరాలు విస్పష్టంగా వినిపించలేదు కాబట్టి మే మాయననోటికి ధ్వనితగ్గించే యంత్రాలు పెట్టాము అంగ చేత ఆయన యంత్రంలో మాట్లాడుతాడు గనుక మే మాయన దంతాలూ జిహ్వ చరిశీలించడం

యెప్పుడూ పడలేదు

భాషా కేత్ర మఱి ఆయన ఆవలించగానైనా
యెప్పుడూ మీరు చూడలేదా ?

పండి మేము చూడలేదు ఆయన రెండు మూడు
సార్లు వలించాడు ఆ ఆవలించటం ఆయన నిల్చున్న
ప్పుడే జరిగింది ఆయన ఎనిమి దడుగుల యెత్తునుచిషి
మేము తలలెత్తినా ఆయన నోరు కనిపించలేదు

భాషా నా ఉద్దేశంలో యిదంతా ఏదో ఒక కమ్మి
కగా ఉంది ఏ దేశంలోనైనా ఎనిమి దడుగుల పొడవు
మనిషి ఉంటే ఉండవచ్చు అటువంటివి యిప్పుడు
ప్రపంచకంలో యెన్ని చిత్రాలు జరగటం లేదు? ఇదీ
అట్లాగే జరిగితే వాడు యేదో యంత్రంతో చేసిన
గుర్రపు తలకాయవంటిది అమర్చుకొని వచ్చాడేమో!
మీరు దగ్గరకు వెళ్లి యెప్పుడైనా పరిశీలించి చూశారా?

పండి చూడలేదు దగ్గరకు వెడితే ఏమి అపాయం
జరుగుతుందో అని ఆందరూ అనడం మొదలుపెట్టారు
మాకు మాత్రం ఆ భయం కలుగ లేదు

భాషా వచ్చిన తరువాత ఆయనవల్ల యెవరికన్నా
అపకారం జరిగిందా ?

పండి ఏమీ జరగలేదు

భాషా మీరు యినుపకటకటాల్లోకి పోయి ఆయన
దగ్గర యెప్పుడైనా కూర్చున్నారా ?

పండి కూర్చున్నాము అప్పుడూ ఆయన మా

కేమీ అపాయం చేయలేదు

భాషా ఆయితే సాధు వన్నూట ఆయనవల్ల అప
కార మేమీ శంకించ నక్కరలేదు మనం పోదా
నూయన దగ్గరకు వెళ్ళి నోరు తెరవ మందాము
అప్పుడు పరీక్షిద్దాము

పండి అట్లా అనడం మర్యాద కాదు

భాషా మీ మాట నాకు చాలా కొత్తగా ఉన్నది
ఒక పుస్తకమును గురించి మాట్లాడినట్లుగా మాట్లాడు
తున్నారు ఇది చిత్రంగా ఉంది పైగా యిది శాస్త్రీ
యమైన విషయం ఆయనకి మారు నచ్చ చెప్పండి
శాస్త్రవిషయికమైన యెదార్థం తెలుసుకొనేందుకు
జ్ఞానముకల సర్వజంతువులూ పాటుపడవలసినదేకదా !
మరి ఆకు, పంథములు తెలుపులూ మొదలయినవి
గుఱ్ఱపువివలె ఉండి ఆయన యిట్లా మాట్లాడ గలిగితే
మనము లోకంలో ఉన్న సర్వజంతువుల చేతా మను
ష్యులు మాట్లాడే భాషలు మాట్లాడించవచ్చునుగదా!

పండి నిజమేగాని మనం యీ విషయం శాస్త్ర
మనీ, యిది యదార్థము కొరకు పరిశోధన అనీ అను
కొంటున్నాము ఆయన గూడా అట్లా అనుకోవద్దూ !
ఆయన ముఖము మునుపటివలె పరిశీలించవలెనంటే ఆయన్ని
పడుకో మనాలి నోరు తెరవమనాలి ఆయన కది
అగౌరవ మనిపించగచ్చు మొన్న ఒక విషయంలో
చూచాను ఆయన చేతిలోనుంచి యేదో వస్తువు నేను

తీసుకొన్నాను అప్పు డాయగ కోపంగా చూచాడు, అడక్కుండా తీసుకొన్నానని, (ది మర్యాద లక్షణంగా లేదని అటువంటివాడు యిల్లా చెయ్యమంటే ఒప్పుకోడు

భాషా అయితే ఆయనకు స్లోరోఫారం మొదలైన వస్తువులేవైన యిప్పించి ఆయన నిద్రపుచ్చాలి అప్పుడు గాని మన పరిశోధనకు వీలుండదు

పండి మన బోషధాలు ఆయన శరీరంమీద మొంత వరకు పనిచేస్తే అది సందేహాగ్రస్తమై విషయమందుకంటే ఆయన చేతులక్రింద వెనుక భాగాన్న రెండు పొడుగాటి గాయాలు ఏర్పడి విమానపు ధూమని ఆయన నిద్రపోయిన మొదటి పదిహేను రోజుల్లో మందులు వేశారట అవి నిమ్మదించలేదు ఆయన మేలుకొన్న తరువాత ఆ మందు లెవరూ చెయ్యలేదు ఆ పుండ్లు అట్లాగే ఉన్నవి ఆయన పండ్లు తింటాడే గాని యెందుకు తింటాడో తెలయదు ఆయన శరీరం యెప్పుడూ మలవిసర్జన చెయ్యదు ఆయన్ని మొట్ట మొదటిరోజున వీధిలో పడియుండగా చూచి నప్పు యెవరైనా ఆయన హృదయాన్ని నాడినీ పరీక్షచేశారట వానియందు మనుష్యులకు మల్లే స్పందన మెక్కడా కనిపించలేదట స్లోరోఫారం ఎక్కించడానికైనా ఏలెల్లా ఉంది? ఆయన ఆ గొట్టము ముక్కు దగ్గర పెట్టుకోవలె గదా! పోయి అడిగితే ఒప్పుకుంటాడని తోచదు అడి

గించండి చూడండి

భాషా విందు చెప్పినట్లుగా ఆయన ౧౦తి మర్యాద గలవాడు, స్థైర్యము కలవాడున్నా అయితే తప్పకుండా ఒప్పుకుంటాను కాని ఆయన భాష గాకు రాదు కనుక మూడు నామాటలు ఆయనకు ఆయన భాషలో తర్జుమా చేసి చెబితే ఆయన ఒప్పుకుంటారని తోస్తుంది పైగా యిది శాస్త్రం (Science) యదాధాన్యత (Search after truth)

అని అందరూ కలిసి హాహూ దగ్గరకు వెళ్లారు తప్పుకు హాహూ ప్రాణములు బిగబట్టి కూర్చున్నాడు అప్పుడు ఆ పండితుడు ఆ కూర్చున్న పద్ధతి పద్మాసనమనీ, ఆ వాయువు బిగించుట ప్రాణాయామమనీ, ఆయన తనతో జెప్పాడని చెప్పాడు ఈపద్ధతిగా ఆయన నెలనాళ్ల క్రింద మూడు నాలుగు గంటలు మాత్రమే ఉండే వాడనీ యిప్పుడది రోజుకు ఏడేనిమిది గంటలు చేస్తున్నాడనీ చెప్పాడు

—

మరియునాడు ప్రొద్దుటికి ఫ్రెంచి పశుశాస్త్ర వేత్తదిగాడు ఆయన భాషావేత్తతో కలిశాడు ఒకరితో నొకరికి పరిచయం కలిగింది

పశు మీకు కలిగిన సందేహమే నాకూ కలిగింది పశువుల శిరస్సులలో మెదడు మనుష్యుల కున్నటు

వంటి జ్ఞానాన్ని కలిగి వుండటం అసంభవం

భాషా అవును నిజమే మనం శబ్దాలు ఉచ్చరించేటప్పుడు ప్రయత్నం చేస్తాము ఆ ప్రయత్నము మనకు తెలియకుండానే జరుగుతుంది ఏ శబ్దం ఉచ్చరించేదుకు ఎంత గాలి మనము నాభిదగ్గరనుంచి పుట్టించాలో అది కంఠములో ఎంత బిగబట్టాలో, ముఖంలోకి రానిచ్చిన గాలి, తావులకో దంతాలకో, ఊర్ధ్వభాగానకో యెక్కువ తగిలించాలో తక్కువ తగిలించాలో, ఇగంతా మన మెదలలో వున్న జ్ఞానాన్ని బట్టి మనకు తెలియకుండానే జరిగిపోతుంటుంది

పండి అవును వీటినే సంస్కృత వైయాకరణులు స్పృష్టమనీ, ఈషత్స్పృష్టమనీ, సంవాదమనీ, వివాదమనీ మొదలుగా అంటారు

భాషా వాళ్లు యే పేరుపెడితే నేను? జరిగే ప్రయత్నమిది

పశు వీటన్నిటికీ సంస్కృతంలో పేర్లున్నవా? అయితే ఆ భాష వ్రాసిన వాళ్ళు గొప్ప శాస్త్రజ్ఞులన్నమాటే

పండి వాల్లెనదానిలో మనమే మూల అవుదుము?

భాషా అవుదుమో కామో అదంతా యెందుకుగాని, యీ ప్రయత్నాలు—

పండి బాహ్యభ్యంతర ప్రయత్నాలు, తాలవాది సానాన్నే బాహ్య ప్రయత్నమంటాం

పశు మీ పారిభాషిక పదాలట్ల ఉంచండి ఆ ప్రయత్నం జ్ఞానం ఉంటేనేగాని కలగదు ఆ జ్ఞానం పశువుల నుంచి లోకో ఉండదు

భాషా మీ శాస్త్రమూ, మా శాస్త్రమూ, రెండూ రెండూ మార్గాల , తున్నా అవి గుర్తించిన యాదార్థ్య విషయం మాత్ర మొకటే

పశు అసలు పశువుల నెత్తురులో మనుష్యుల నెత్తురులో నున్నంత చురుకులేదు

ఉండి ఆ సంగతి కిక్కడ ప్రసక్తి కలుకదు ఎందు క్కంటే హాహూగారి దేహం మనుష్య దేహము వంటిదే మనుష్యదేహం ను గూడా యెక్కువ సుకుమార మైనది మెత్తినది మనుష్యుల శరీరాల్లోవున్న నెత్తు రులో చురుకు యాభై పాళ్ళు ఉంటే ఆయన శరీరంలో వందపాళ్ళు ఉంటుంది ఇంక మీరిద్దరూ ముఖావయ వాలను గురించి, మెదడుయొక్క గుణాలను గురించి ఆలోచించవచ్చు

భాషా మీకు అనవసరంగా కోపం వస్తున్నది మేము శాస్త్రవిషయికంగా చర్చ చేస్తున్నాం గాని మీ యశ్వముఖుని కవమానకరంగా ప్రసంగించడం లేదు

పండి (య్యా! ఒక్క విషయం ఆయన మాట్లాడుతున్నాడు ఆ మాట్లాడేది సంస్కృతభాష అని నాకు తెలుసు ఆయన మాట్లాడే భాషవంట భాష నే నే

సంస్కృతగ్రంథాల్లోను చూడలేద అంత మనోహరమైన భాష మాట్లాడతాడు ఆయన యెంత గొప్ప పండితుడో తెలియలేక ఆయన అట్లా మాట్లాడుతాడంటే ఆయన ముఖావయవాలు అట్లా మాట్లాడేందు కనుగుణముగా ఉన్నవన్నమాటే గదా ! అటువంటి జ్ఞానం ఉండేందుకు ఆ మెదడు ఉన్న పదార్థం అనువైనదనియేగదా ! ఈ విషయం సామాన్యమైన జ్ఞానమునకే అనుమేయ మవుతూండగా (ఉపహించదగినది) మీరింత శరిశోధన చేయ లి అక్కం బాగాలేక

భాషా మేము శరిశోధిస్తామనే ఆ విషయం కాదు ఆయన వదనంలో అవయవాలు మనుష్య ముఖావయవాలకన్న భిన్నంగా ఉండి ఆ శిల్పములు చ్చరింప చేడుతున్నవేమో అన్న విషయం

పశు నేనూ అదే ఆయన తలలో వున్న మెదడు మనుష్యుల మెదడుకి దగ్గరగా ఉంటుందేమోనని చూడాలి

పండి ఆ చూడటమెట్లా తటస్థిస్తుంది

పశు ఆయనకు క్లోరోఫారమిస్తే ఆయన మెదడు భాగం శస్త్రముతో తెరిచిచూచి పరీక్ష చేయవలెను

పండి శస్త్రము చేయడం కూడానా ? ఆయనకు క్లోరోఫారమే యెక్కడేమో ! పైగా అది ప్రాణాపాయం జరగవచ్చు ఆయన మనదేశంలో కొన్నాళ్లు ఉంటే ఆయన దేశమేదో, ఆయన యెవ్వరో కనుక్కో

వాలని ఉంది ఆయనవల్ల మహావిషయాలు కొన్ని బయటపడతవని ఉంది ఆయన జ్ఞానాన్ని దానిలోతును కనిపెట్టకుండా అల్పమైన ఆయన శరీరావయవాలను పరిశీలన చేస్తాము, దానివల్ల యేదో జ్ఞానాభివృద్ధి చేస్తామంటారేమిటి? అసలాయన జ్ఞానం మనుష్యజ్ఞానానికి అతీతంగా కనిపిస్తోంది ఆయన మెదడు మనుష్యుల మెదడుకన్న చాలా భిన్నంగా ఉండి ఉండాలి ఆయన కింఛిలం తప్పకుండా పెద్దదే ఆయన గొంతుక చూడలేదా? గజ్జపు మెడ యంత లా పున్నది ఆయన దవడలూ, దంతములూ నాలుకా చాల లావైనవే అయి ఉండవలె లేకపోతే ఆయన మాట్లాడుతోంటే బొంబు హాని అంతధ్వని పుట్టదు సమీపానికి ఆ ధ్వని విస్తృతంగానూ ఉండదు ఆ విషయంలో పరిశోధన అక్కరలేదని నా ఉద్దేశం

భాషా మీకూ మాకూ ప్రధానవిషయాలలో కొంత భేదం ఉన్నది మీరు ప్రతిదీ ఊహించమంటారు మీము ప్రయోగం (Experiment) చేసి చూడవలెనంటాము అది యదార్థం కాకపోవచ్చు మీము ప్రత్యక్షంగా విషయమును చూచి పరిశీలిస్తాము గనుక మా పరిశోధన యెప్పుడూ యదార్థమే అవుతుంది

వండి మీము ఊహిస్తామంటే వెట్టి మొట్టిగా ఊహించముగదా ఒక హేతువును పురస్కరించుకొనియే ఊహిస్తాము మీము ఏ విషయాలను ఆధారం

చేసుకొని ఊహిస్తామో ఆ విషయాలలో దోషం ఉంటే మా ఊహ తప్పువచ్చు మీ రది చెప్పండి దోషము ఉంటే మీ విషయంలోకూడా వుండవచ్చు మీరూ విషయం పరిశీలించి చూస్తారు ఆ పరిశీలించడంలో కొన్నింటిని సమగ్రంగా పరిశీలించ లేకపోవచ్చు అప్పుడు యాదార్థ్య పరిజ్ఞానానికి భంగము కలుగుతుంది

పండితు లిట్లా వాదించగానే భాషా పశు శాస్త్ర వేత్తలు మీకూ మాకూ అభిప్రాయ భేదం ఉందని చెప్పి వాదన ముగించి వెళ్ళిపోయినారు పండితుడు హాహా దగ్గరకు వెళ్ళాక భాషా పశు శాస్త్ర వేత్త లిద్దరూ ఒక చోట కూర్చొని మాట్లాడుకోవడం మొదలెట్టారు క్లోరోఫారం యిప్పించడం వఱకు యిద్దరూ పకీ భవించారు క్లోరోఫారం యిచ్చిన తరువాత పశుశాస్త్ర వేత్త తల తెరిచి మెదడు పరీక్షించుకొంటాడు భాషా వేత్త ముఖావయవాలు పరీక్షించుకొంటాడు కనుక అతనికి క్లోరోఫారం యిప్పించటానికి ప్రయత్నం చెయ్యాలి అనుకొన్నారు ఆ చెయ్యటానికి ఆ మృగానికి తెలియకుండా చేస్తేనే మంచి దనుకొన్నారు పండితుడు పోయి చెబుతాడేమో నని భయపడ్డారు మళ్ళీ ఆ మృగాన్ని గుఱించి పండితుడికి గొప్ప అభిప్రాయం ఉంది గనుక అది ఒక విధమైన మర్యాదా భంగంగా ఉంటుందని, చెప్పడనికూడా ఆలోచించారు

ఆయన నివసించే గృహం మొట్టమొదట పరిశీ

లింఛా లనుకున్నారు ఇద్దరూ వెళ్ళారు, పరిశీలించారు రెండు మూడు రోజులు దివారాత్రాలు మేలుకొని ఆ మృగం చేసే పను లన్నీ జాగ్రత్తగా పరిశీలించారు ఆ మృగం రాత్రిళ్ళు రెండుజాము లప్పుడు రెండు మూడు గంటలు కళ్లు మూసుకు నిద్రపోతున్నట్లుగా పడుకొంటుంది ఆ సమయం తమ కార్యాని కనుకూలంగా ఉంటుందని గ్రహించారు

రోజూ వ్యవహారం యధాప్రకారంగా జరుగుతోంది జనం వస్తున్నారు చూచిపోతున్నారు పండితులు వస్తున్నారు ప్రసంగిస్తున్నారు భాషా శాస్త్ర శాస్త్రవేత్తలు కూడా రోజూ వస్తారు అటూ ఇటూ చూస్తారు ఏదో ఆలోచిస్తున్నట్టు కనబడతారు వెళతారు

తరువాత ఒక పేను రోజులకు ఒక రోజున రాత్రి రెండుజాము లప్పుడు యాభైమంది మనుష్యులు గుమికూడి సద్దులేకుండా హాహూ యింటికి వచ్చారు చీమ చిటుకుమంటే వాళ్లలో వాళ్లు ఉద్వేగం పొందుతున్నారు అందులో ఒకడు వచ్చి తలుపుతాళం, ధ్వని లేకుండా తీశాడు నాలుగు రోజులనుంచీ ఆ తాళంలో నూనె పోస్తూ వచ్చారు అందుచేత తాళం ధ్వనిలేకుండా తిరిగింది ఆరుగురు మనుష్యులుమాత్రం లోపలికి వెళ్ళారు మళ్ళీ తాళం వేశారు తక్కిన జనమందరూ కటకటాలకు బయట నిలచుండి రివాల్వర్లు బారులుచేసి అట్టిపెట్టారు లోపల ప్రవేశించిన ఆరు

గురు రివాల్యూర్లు చేతులలో పుచ్చుకొని జాగ్రత్తగా అతని సమీపించారు ఆవేశకు వాళ్ళ అదృష్టవశాత్తు హాహూ రెండు చేతులు పొట్టమీద దగ్గరగా పెట్టి ఉన్నవి కాళ్లు రెండూ దగ్గరగా పెట్టిల్లవి ఆ ఆరు గురిలో యిద్దరు కన్నుమూసి కన్ను తెరిచేటంతలో రెండు పెద్ద యినుప సంకెలలు కాళ్ళకొకటి, చేతుల కొకటి తగిలించారు ఆ సంకెలలు మహా బలిష్ఠమైనవి అవన్నీ బలిష్ఠమైన ఉక్కు తీగలతో చేయించారు పాతికమంది మనుష్యులబలము కలవాడైనా వాటిని సాగతీయ్యలేదు

అవి తగిలించినంతనే హాహూకళ్లు తెరిచాడు—తెరిచిన వెంటనే గది ఎలక్ట్రిక్ దీపాలు అతని కళ్ళమీదికి ఫోకసు చేశారు, ఆయన నిశ్చలంగా పడుకొని అందరి వంకా చూశాడు వెంటనే ఆయన పడుకొన్న గది అంతా పెద్ద వెలుతురు వ్యాపించింది అంతలో వారిలో ఒక పండితుడు కనిపించాడు అతడు హాహూ చెవిదగ్గర యిట్లా అరిచాడు “నీ చేతులకీ, కాళ్ళకీ శృంఖలాలు వేశాము నువ్వు కదిలితే నిన్ను చంపివేస్తాము మా శాస్త్ర పరిశోధనకొరకు నీకో మత్తుమందు పెడుతున్నాము మీరొక గంట రెండు గంటలసేపు మత్తులో ఉంటాకు మీకు ప్రాణాపాయములేదు కనుక ప్రతి ఘటించకుండా ఉంటే మీ మర్యాదా, మా మర్యాదా దక్కుతుంది”

వెంటనే యిద్దరు డాక్టర్లు దగ్గరకువచ్చి ఆయనకు క్లోరోఫారము ఇవ్వటానికి మొదలుపెట్టారు హాహా కళ్ళుతరిప్పి అందరివంకాచూచాడు ప్రక్కను మేయరు నిలుచున్నాడు అతనికి వెంటనే తెలిసింది ఇది అధికారుల అనుమతితో జరుగుతున్న ఎని అని ఆయన వెంటనే కళ్ళుమూసుకొన్నాడు డాక్టర్లు క్లోరోఫారం పంప్ చేస్తున్నారు ఒకడాక్టరు నాడిచూడటం మొదలు పెట్టాడు పావుగంటసేపైన తరువాత స్మృతి ఉన్నదో లేదో చూచారు హాహా కన్నులు తెరిచాడు మళ్ళీ పావుగంటసేపైంది స్మృతి పోయిందేమోనని మళ్ళీ చూచాడు హాహా మళ్ళీ కళ్ళు తెరిచాడు ఈక్రియా కలాపం ఒక గంటసేపు జరిగింది హాహా కళ్ళు తెరిచి చూస్తూనే ఉన్నాడు అందులో భాషాశాస్త్రవేత్తకు ఒక అనుమానం తగిలింది ఆ మృగం అసలు గాలి పీల్చుకుండా బిగబట్టిందేమోనని క్లోరోఫారండబ్బా వెనక్కితీసి అతని ముక్కుదగ్గర వ్రేలుపెట్టాడు గాలి ఆడడంలేదు డాక్టర్లు హృదయం పరిశీలించారు హృదయంలో స్పందనంలేదు నాడిచూచారు నాడి ఆడటం లేదు హృదయం ఆగిపోయింది కృత్రిమ శ్వాసం కలిగించా లనుకొన్నారు (ఆర్థిఫీషియల్ రెస్పరేషను) అయ్యో! అపాయ మనుకొన్నారు వీళ్ళందరూ గాబరా పడుతుంటే హాహా కళ్ళు తెరిచాడు అందరూ ఆశ్చర్యపోయినారు వైద్యులు హృదయమూ, నాడి మళ్ళీ

వరీక్ష చేశారు వాని రెంటిలోనూ కదలిక లేదు హ హ హ
కళ్ళు మాత్రము తెరిచి వుంచాడు

2

డాక్టరును, మేయరును ఏమాలోచించుకొన్నారో
కాని వెంటనే ఆయన చేతులకీ కళ్ళకీ సంకెళ్ళు తీసి
వేసి, అందరూ బయటికి వెళ్ళిపోయినారు బయట రివా
ల్వర్లు పుచ్చుకొని నిలుచున్న యేదమంది సైనికులూ
వారి వెంటబడి పోయినారు ఇద్దరు శాస్త్రవేత్తలు
ఇద్దరు డాక్టర్లు కూర్చొని తరువాత యేమిచేయవల
యునో ఆలోచించ మొదలెట్టారు మేయరు తనకు గని
వుందని వెళ్ళిపోయినాడు ఫ్రెంచి శాస్త్రజ్ఞుడు అని యి
యం నిరాశ చేసుకొన్నాడు జర్మని శాస్త్రవేత్తకింకా
నిరాశ కలుగలేదు

జర్మను శాస్త్రజ్ఞుడు ఒక కేళ ఆయన మేలుకొన్న
ప్పుడే తలకోసి మెదడు తీసిచూస్తే యెట్లా ఉండేదో

డాక్టరు అది అపాయంకాదా! మనిషి చచ్చిపోతే?

జ శా ఇంకా మనిషి అని మీకు అనుమానం
ఉందా?

డా అవునో కాదో తెలియకుండా వుంది నేను
గ్రీక్ మిథాలజీ చదివాను హిందూ మిథాలజీలో
కూడా కొన్ని గ్రంథాలు చదివాను ఇట్లాంటి జంతువు
లుండటం ఆ పుస్తకాలల్లో ఉంటుంది కాని అవన్నీ

*ల్పితాలనుకొన్నాను గ్రీకుపురాణాలలో ఉన్న మిన
టారు మొదలై ౧ జంతువులకుకూడా ప్రాణంవుంటుంది
ఆ గ్రీ విరులు వాటిని చంపారు ప్రాణం ఉండి గాలి
ఆడతోంటే చంపుతాం హృదయ స్పందనాన్నిబట్టి
నాడి కదలికనుబట్టి ప్రాణం ఉండటాన్ని గుర్తిస్తాము
ఇప్పుడతనిలో వాటిని కొకటి విరుద్ధంగా ఉన్నవి
హృదయంగాని ఒకగాని కదలవు అతని బ్రతికి
ఉన్నాడు *రి, తెరచి చూస్తూ* నాకేమీ పాలు
పోనడం * ౧

అంతా చూస్తూ ఒక పాయంచేస్తే బాగుం
దామో నీ ఊహగా ప్రస్తాది అతని యీవిషయ
మంతా పై ఇది పరిశోధన విషయం నీకు ప్రాణా
పాయమంటే నీవు ఒప్పుకోవలసింది ఒక గంట
సేపట్లో నిరూపించుకున్నావు వస్తుంది అని ఒప్పిస్తే?

పండతు కాన ఆయన ఒంటిమీద గాయం మన
మందలతో నిమ్మదించదుగదా! మనం గాయం చేసిన
వాళ్ళం మాత్రమే అవుతాము పైగా అది తలమీద
నిమ్మదించిన వాళ్ళం కాకపోతామేమో!

జా ఒప్పుకోకపోతే యింకో ఉపాయం చెయ్య
వచ్చు తుపాకులు చూపి నీవు ఒప్పుకోకపోతే వీటితో
కాల్చి చంపేస్తాం అని చెప్పవచ్చు అతని యెటదునే
ఈ తుపాకి కాల్చి యే జంతువునో చంపేస్తే అతనికి
భయంకూడా కలుగుతుంది అలా ఒప్పేసుకుంటాడను

కుంటాను

డా రెండూ ఉపాయముగానే ఉన్నవి పోవడిగి
చూద్దాం

అని నిర్ణయించుకొని యెవళ్ళదాని వాళ్ళువెళ్ళారు
మర్నా ౪ తెల్లవాడిం తరువాత వాసగాని చూడటానికి
వెళ్ళారు, ఆయన ప్రాణాయామంలో న్నా ౪
ఇవాళ ప్రార్థననే మొదలుపెట్టడమున్నా అని పండి
తులందరు ఆశ్చర్యపోయినారు ౬ గోజు ప్రార్థనకే
వరకు ఆయన కళ్ళు తెరవలేదు సమాధి వదుల ప
కూర్చుండి కూర్చుండి, శాస్త్రవేత్తల ద్వారా ఎరిగి
వెళ్ళిపోయినారు

మళ్ళీ మర్నాడు ప్రార్థననే వచ్చా, ఆయన
సమాధిలోనే ఉన్నాడు రాత్రిపూట పోయినాడా
అని అక్కడఉన్న కాపలావాళ్ళను అడిగారు వాళ్ళు
అట్లాగే కూర్చున్నాడని చెప్పారు ఇక్కడ పదిహేనురో
జులు గడిచింది ఎవరో ఆయన వెనుకగా పోవడం తట
స్థించింది ఆయన ఏపుమీద పక్షి యీకలల్లే గబు
రుగా యేదో పెరిగివున్నది ప్రక్కనంచి చూస్తే
ఆయన చేతిక్రింద యిదివరకు ఉండే పుల్లు కనిపించడం
లేదు ఈ పక్షి యీకలెక్కడివా అని అందరూ ఆశ్చ
ర్యపోయినారు ఈ పదిహేనురోజులబట్టి ఆయన దగ్గ
రకు ఎవళ్ళూ వెళ్ళడంలేదు రావడంలేదు ఆ కటకటా
ల్లోకే యెవ్వరూ వెళ్ళలేదు

పదహారవ రోజున ఆయన కర్లు కెరిచి 'తత్ర భవంతః కుత్ర వర్తంతే' అని కేకవేశాను ఆయన మాట్లాడుతున్నాడని తెలిసి అక్కడవున్న పోలీసువారు పోయి మేయరుతో చెప్పారు మేయరు పండితులను పిలిపించాడు పండితులు : గాన హాసలూ వాళని తాను కప్పకొనుటకు రెడ్డు పెద్దశాలువలు కావాలని అడిగాడు వెంటనే సేలువలు వచ్చినవి మూడుగజాల వెడల్పు, పద్నాలుగూర పొడుగు కలిగిన మెత్తని నన్ను ఊలు దుప్పట్లు అంచులు కుట్టించి రెండు తెచ్చి ఆయనకిచ్చారు, ఆయన ఒకటి కప్పకొన్నాడు ఆయన ఇండ్లలోకి వెళ్ళాడు, "నేను స్నానం చేయి" అని స్నానము చేసినంతసేపు యీ చుట్టూ పట్ల యెవ్వరూ ఉండకూడదు లేకపోతే ఆ స్నానం చేసేచోట అడ్డం కట్టించాలి" అని ఈ మాటల కందరికీ ఆశ్చర్యం అయింది కానీ మేయరు వినడంతోనే నిజమే ననుకొన్నాడు ఆయన 'నిజంగా యీ హాసలూ నాగరకుడే, లేకపోతే స్నానాలగది కావా'లంటాడా అనుకున్నాడు వెంటనే యేదో తీసుకొచ్చి స్నానాల గదికి నాలుగువేపులా అడ్డాలు కట్టారు హాసలూ లోపలకు వెళ్ళి స్నానంచేసి బయటకు వచ్చి పండ్లు తెమ్మన్నాడు పండ్లు తెచ్చారు ఆరగించాడు జనం మళ్ళీ ఆయన చుట్టూ మూగడం మొదలుపెట్టారు పండితుల ప్రసంగాలు ఆరంభమైనవి 'ఆయన తన

బంటమీద నుంచి శాలువతీయడమే లేదు నాలుగైదు రోజులైంది ఆయన పగలు మాళ్ళూ తాడు గాని రాత్రు ఎందు పడుకోకు కూర్చుండి ప్రాణాయామం చేస్తూవుంటాడు ఈ సంగతి అందరూ జాగ్రత్తగా గుర్తుపట్టారు శ్రేంచి జర్మనీ శాస్త్రజ్ఞులు ఆయన రాత్రిళ్ళు పడుకోక పోవడానికి తాము ఆతనికి స్వరో ఫారం యివ్వడానికి చేసిన ప్రయత్నమే కారణ మను కున్నారు

ఇట్లావుండగా ఒక వారంరోజులికి ఆయన విసుమీద యేదో యెత్తుగా ఉన్నట్లు కనిపించింది మొదట అది శాలువ ముడతలు పక్కదనుకొన్నారు రోజున్న రోజు కది యెత్తప్రతున్నట్లుంది ఆయన కూర్చుండి యెత్త క్రింద యేదో బంగారపు ఈకలు పడినట్లు కనిపించడం మొదలు పెట్టింది

ఆయన యెవ్వరూ మేల్కొనక ముందే పోయి న్నానంచేసి వచ్చి సాఫిట్లో కూర్చుంటాడు ఆ కూర్చో వడం కూర్చోవడం ప్రొద్దు క్రుంకేవలకూ అట్లాగే కూర్చుంటాడు అదివరకు పండ్లు తినేవాడు ఇప్పుడవీ మానేశాడు ప్రొద్దుక్రుంకడంతోటే కొంచెం కదలి పద్మాసనంవేసి ప్రాణాయామం మొదలు పెడతాడు

ఒక రోజున మధ్యాహ్నం ఇద్దరు శాస్త్రజ్ఞులూ యిద్దరు డాక్టర్లునీ, యిద్దరు పండితులనీ వెంటబెట్టుకొని ఆయన దగ్గరకు వెళ్లారు పోయి ఆయనకు కొంతదూ

రంలో కూర్చున్నారు ఆయన రెండో శాలువగూడా తీసుకొని వాడలంతా కప్పకొన్నా ఆయన మొగం తప్ప యింకేమో కనిపించడంలేక శాస్త్రజ్ఞుల ఉద్దేశ శాలు సంస్కృతీకరించి పండితులాయనల చెప్పిన “అయ్యా వీరిది జర్మనీ దేశం ఈయన భాషాశాస్త్ర వేత” అని పండితులు మొదలుపెట్టగానే ఆయన “భాషాశాస్త్రం నాకు కిం” ని ప్రశ్నించాం

పండి భాష యెటా పుట్టిందో యే భాషలోంచి యే భాషలు పుట్టినవో యీ విషయం తెలుసుకునేది భాషాశాస్త్రం

కాబట్టి “సర్వేషాం భాషాణాం గీర్వాణ్యేషాం భాషాశాస్త్రే విశేషా విచారణా నామ కిం ప్రకరా అస్మిన్

పండి మొట్టమొదట ఇండోయూరపియన్ భాష అని మొకటి యున్నది అందులోనుంచి ఇండో ఐరేనియన్ భాష పుట్టింది, దాని నుండి సంస్కృతం పుట్టింది ఇది యీ శాస్త్ర పరిశోధన” అన్నాడు

హాహూ నవ్వి తరువాత కథ చెప్పు మన్నాడు

పండి ఈ రెండవ ఆయన ఫ్రెంచిదేశస్థుడు, పశు శాస్త్రవేత్త ఇర్వియా ఆయా శాస్త్రముల యందు యెంతో సామర్థ్యము గడించిన వారు వారికి తమ విషయంలో ఒక సందేహం ఉన్నది అది తీర్చుకొనుటకు వచ్చారు

హాగా క ఏష కధ్యతాం

పండి చిత్తము మీరు క్షమించవలయును తమ శరీరము మానవావయవములు కలది మీ శరస్సు అశ్వముది అశ్వాదులు కశులు వానికి మాగవల కున్నత శ్వాము కాని ఉద్ధారణ సాలభ్యము కాని లెద తమ శరస్సు అశ్వశిగస్సుగి కు అగులో మా పుని జ్ఞానముకు తగిల్లుగా యెబ్బి ద ర ట యెబ్బ తటస్థుచు ని శుశాస్త్రస్థి సంపాదు మీ తాలుపులు, దంతములు మొదలైన కుభాత ర వను వములు యెబ్బ ముఖావయవములు గినుక - నోట్ల వెట మనుష్యాచ్చరణ యెబ్బ వచ్చును ప్తి అ జర్మి పండితులకు సంశేహము ఈ సాదేష్వ యోగ చేసికొనుటకు నారు మీకొక బేష మిచ్చి మీకు స్మృతి పెగుడు చేస్తారు పు మీమెగి ను వారు కత్తులతో నేటచి పరిక్షిస్తారు ఇది యదార్థ పరిజ్ఞానం కోసం గనుక మీరు దీని కొప్పుకోవలెను

హాహూ నేను ఒప్పుకోకపోతే యేం చేస్తారు ?

జ శా మా బలండుపయోగించి మీరు ఒప్పుకు నేటట్టు చేయవలసి వస్తుంది (హాహూ ఇతనేమిటి అంటాడని పండితుణ్ణి అడగగా పండితుడు దానిని సంస్కృతంలో చెప్పాడు)

హాహూ ఒక్కవిషయం చూడండి నాకు మీ మనస్సులలో గున్ని చిలిపి ఊహలు యేగా పుడతవా

అని ఉంది ఈ ఊహలు పుట్టేందుకు మీ తలలలో ఉన్న పెదదులు ఎల్లాంటివో పరిశీలిద్దా మని ఉంది నన్నేం చేయమంటారు ?

పండితుడి వాక్యాలు తద్దమాచేసి శాస్త్రజ్ఞులతో చెప్పాడు వాళ్లు ఒకళ్ళమొగంవంక ఒకళ్లు చూచు కొన్నారు ఏమి సమాధానం చెప్పాలో తెలియలేదు కొంచెము సేపు అటూఇటూ తక్కి, తారి వాళ్ళదారిని వాళ్లు వెళ్లారు అప్పుడు పండితుడిట్లా అన్నాడు మా దేశాలలో విషయము తెలుసుకొందామన్న జిజ్ఞాస యొక్క-వ మా దేశస్థులు ఇతర ఖండాలకు పోయి అక్కడప్పుడు నింతలూ విశేషాలను గురించే వ్రాస్తూ వుంటున్నా

హా గా ఎందుకాపని చెయ్యడం ? సృష్టి విభిన్న మైనదని మీకు తెలియదా ? సృష్టిలో అనేకరకాలైన జంతువులు ఉంటవని మీకు తెలియదా ? అనేకరకాల జంతువులు ఉంటే వాటి అలవాట్లువేరు అనేక జాతుల మనుష్యులుఉంటే వాళ్ళ ఆచారాలువేరు అయిఉంట వని తెలిసికొనడం చాలా తేలికైన విషయం మొట్ట మొదట కొన్ని క్రొత్త మృగాలనూ క్రొత్త జాతులను చూస్తే అది ఆశ్చర్యంగా ఉండవచ్చు అది అజ్ఞానం యొక్క-లక్షణం శాస్త్రపరిజ్ఞానం కలిగిన తరువాత బుద్ధి పరిపక్వమైతే ఆశ్చర్యకరమైన విషయం యేమీ ఉండనక్కరలేదు పెగా మనం ఒకవిషయం చూసి

తెలుసుకొంటే దానిని ఎట్ట నేకివిషయాలు ఊహించ
వచ్చు దేనిని మానసికశక్తి ద్వారా తరువాత
ప్రత్యక్షంగా మార్చి ఆశ్చర్యంగా మార్చు
మాత్రంకోసం పరిశోధన నీ, శాస్త్రీ ద్వారా గుని
రెండుకు? పైగా మారు అర్థమిచ్చి మిగిలిన
గాడించి విషయము మార్చి యాధాన్యతను
తేరల్లేవుంది శాగీరకంగా శాగీరచి
నేర్చుకుంటారు ఏకాగ్రమనస్సునై
విషయం తెలుస్తుందికదా! పండితుని
అర్థంకాలేకు ఆ పండితునియిది భావం
ఇవతల అందరితో చెప్పారు గురునాథుని విష
యాలు పత్రికలనిండా యెక్కినై ముందు
వాక్యాలు చదివిన తరువాత యూరపులోగు
వేత్తలందరూ యీ గుర్రపు మనిషియొక్క
మాన్ని గుఱించి అలోచించడం మొదలుపెట్టారు చాల
మంది తద్దర్శనార్థమైలండనుకు బయలుదేరారు పండితు
లకూ శాస్త్రజ్ఞులకూ హాహా హా వాదించటానికి ఏమీ
తోచలేదు వీరందరూ ఏమిచెప్పినా ఆయిన ? చిన్న
మాటతో వీళ్ళ వాదాలన్నీ పరాభూతాలు చేస్తున్నాను
లండనులో అతను మృగ మృగవింత పోయి అతను
వాదనశీలి అన్న వింత పుట్టింది

౮

ఒక రోజున భాషా పశు శాస్త్రవేత్తలు కూర్చుని
ఆలోచించడం మొదలుపెట్టారు

పశు శాస్త్రీ ఈ మృగంనువకు సాధ్యనమయ్యేటట్లు
లేదు దీనినేమి చేద్దాం

భాషాశాస్త్ర మనం మొదట ఆలోచించిన ఉపాయమే
బాగావుంది అతని యెదుట ఒక పెద్ద దున్నపోతునో
ఎన్నో తుపాకితో కాల్చి చంపి చూపి అతనిని భయపెట్టి
మనం వశపర్చుకోవాలె

పశుశాస్త్రీ ఈ సంగతి లాస్టి మేయరుతో చెప్పి
డాక్టర్ సహాని పోయి పరీక్షించేదాం

అని పశుశాస్త్రీ పోయి యీ సంగతి మేయరుతో
చెప్పారు మేయర్ నిట్లా అన్నాడు “తుపాకితో కాల్చిస్తే
ప్రాణులు చచ్చిపోతవని అతనికి మేమిదివరకే తెలియ
జేశాము అతడువచ్చిన కొత్తలో ఒక రోజున అతను
ఒకసైనికుని చేతిలోంచి తుపాకి లాక్కున్నాడు మేము
రివాల్యరుతో ఒక కుక్కను చంపి ఆయనికిచూపి మళ్ళీ
ఆ తుపాకి తీసుకొన్నాం

పశు అయితే ఆయనకు భయ మిదివరకే కలిగిం
దన్న మాట సరే, ఇంక యీ ప్రయత్నం చేద్దాం

అని డాక్టర్, సిబ్బంది, శాస్త్రజ్ఞులు అందరూ కలిసి
ఆయన దగ్గరకు వెళ్ళారు ఆయనతో యీ సంగతంతా

చెప్పించారు “మీరు ఒప్పుకోకపోతే మర్యాద దక్కదు
యదార్థవిషయ పరిజ్ఞానం కోసం మాలో ప్రాణాలంటే
లెక్కలేవు క్లారోఫారం అనే యీ మందు యెక్కవగా
యిస్తే మరిషి చస్తాడా, చావడా అనే విషయం తేల్చు
కొనేందుకు ఒక ఫ్రెంచి శాస్త్రజ్ఞుడు తాను ఈ మందు
పీల్చి చచ్చిపోయినాడు ఇట్లా యెంతమందో గొప్ప
శాస్త్రజ్ఞులు మా దేశాల్లో జ్ఞానం కోసం ఆహుతి
అయినారు కనుక మీరు దీని కొప్పుకోవాలి

హాహూ అయిన మీ మానవ జాతికి ఏమి గొప్ప
లాభం వచ్చింది? పండితులు నాతో చెప్పే విషయా
లను బట్టి చూస్తే మీ దేశంలో అజ్ఞానమే యెక్కు
వగా ఉన్నట్లుండే! కొన్ని కొన్ని వ్యాధులకు ఔషధాలే
లేవట కలరాలు మశూచికాలు వచ్చి జనం చచ్చి
పోతూంటారట వంద యేండ్లు గూడా సరిగా బ్రతక
రట, తపస్సు యెవ్వరూ చెయ్యరట జ్ఞానం తపస్సు
వల్ల వస్తుంది కాని జంతు శరీరాలను కోసిచూస్తే రాదు
పశుశాస్త్ర మేం మీ కోవాదించేందుకు రాలేదు
మీరు మేము చెప్పిన ప్రకారం వినకపోతే యీతుపా
కులతో మిమ్మల్ని బాధించి మీకు స్మృతిపోయిన
తరువాత మా విషయ పరిశోధన చేసుకోవలసి వుంటుంది
కనుక ఆలోచించవలసింది

హాహూ మీదేశంలో ప్రతివ్యక్తికీ స్వాతంత్ర్యం
ఉండితకదా, మొన్న ఒక పండితుడు చెప్పాడు ఆ

స్వాతంత్ర్యం మీ దేశానికి పుట్టినవాళ్ళకేనా? ఇతర
 దేశాలనుంచి కలిసి వస్తే వాడికా వ్యక్తిస్వాతం
 త్ర్యం ఉంటేనా? నేనా? వ్యక్తిని నా స్వాతంత్ర్యం
 నాకు ఉన్నది నా కరీరంమీద మీరు చేస్తామన్న
 పరీక్షకు ను ఒప్పుకోను మఱి నా స్వాతంత్ర్యం
 యేమి కావాలి?

అదేమీ తలలు వాలాచుగు పశుశాస్త్రవేత్త
 గుడ్డ అన్నా “స్వాతంత్ర్యమేదీ మానవులకేగాని
 మృగాలకునీ నీవు మృగమవుగాన ఆ స్వాతంత్ర్యం
 ఉట్టదు”

అప్పుడు పశువులమే తిర్యకులకూ మను
 శువులకూ భేదం ఉంది మనుష్యుల కున్నంత
 వాటభేదం జ్ఞానంచేతనే నిర్ణ
 యించుచుంది నాకు ఏడా మీకున్నంత జ్ఞానం
 ఉంటే నాకు మీరు మీకు మల్లేనే చూడాలి

అని ఒక్కసమేకాదు, ఈ విషయాన్ని
 నిర్ణయించేది ఆకారము కూడాను

అయితే మీకున్న ఆకారమే జ్ఞానముండ
 వున్న ఆకారమై, కున్నది కాకపోవుటయెట్లు? నాకీ
 ఆకారమున్నది నాకీ జ్ఞానమున్నది పూర్వము నీకు
 గల అనుభవం ప్రకారం యీ రెంటియందు పొంగిక
 తున్నా నాకును ఆ పొందిక కనబడుతోంది
 ఎందుకొకటి, నేనే ఎవని నగుటయేమి? సర్వ

జంతులొకము పశుమయమే

ప శా మే మిచ్చట బలాధకులము నీవు మా
దేశానికి గచ్చాపు కాబట్టి మా యిష్టంవచ్చి చల్ల నడవారి

హాహూ నేను ఎక్కావచ్చాను? ఎక్కడనుంచి
వచ్చాను? ఈ విషయం మీరు చెప్పకలిగితే నేను
మీకు స్వాధీనమై పోతాను

ఇంక వాదోపవాదాలు ప్రబలినకొద్దీ లాభంలేదని
వాళ్ళు వాళ్ళు సైగలు చేసుకొని బయటి వచ్చారు
తాళి వేశారు చేతులమీద కాళ్ళమీద తులకు
లతో పేల్చుకుని సైనికుల కాజ్ఞయిచ్చారు ఒక సైని
కుడు కాల్చాడు ఆ గుండు హాహూ యెడమకీళ్ళిందం
దగ్గరవున్న కండలోంచి దూరిపోయింది హాహూ పక్ష
కొన్న సేలువమీద చిల్లికడ్డది హాహూ అట్లా న
కు రుప్పన్నా ఆయన బాధ కూడా నభించి క
మళ్ళీ యింకొకసారి పేల్చారు అది కుడిచేతిమీద తగి
లింది ఇట్లా పదిబారులు వెళ్ళినై దెప్పితగిలిన చోటల్లా
సేలువమీద బొత్తలు పడుతున్నా గురు ఆయన శరీ
రంలోంచి వెనుకకు దూసుకు వెళుతున్నవి ఆయన
యేమీ కదలలేదు కాని కొంచెము బాధ పడతున్నట్లు
నటించాడు సైనికులు కాల్చడం ఆపారు ఆయన
వెంటనే కదలి పద్మాసనము వేసి ప్రాణాయామం
ప్రారంభించాడు అయిదుసమిపాలాగి మళ్ళీ తుపా
కులు పేల్చారు ఈసారి గురు ఆయన ఒంట తగ

లటం క్రింద పడటం సాగింది క్రిందపడ్డ తోటాలు
 పగిలి చుట్టూ మండటం ప్రారంభించినవి ఆ మంట
 మధ్యనే ఆయన కూర్చున్నాడు ఇల్లా ఇరవై
 గుళ్ళు చేల్చిన తరువాత ఆయన యేమైనాడో చూద్దా
 మని మళ్ళీ లోపలికి వెళ్ళారు చుట్టూ వున్న తోటా
 లలోనప్పు ఆర్పేశారు ఆయనవంక చూశారు ఆయన
 విూదవున్న శాలువ తగులబడి పోయింది కాని ఆయన
 వీపుమీద నుంచి పొసుగుగా పెద్ద యీకలు వ్రేలాడు
 తున్నవి ఆ యీకలు బంగారు వన్నెగా ఉన్నవి
 ఆయన కప్పుతెరచి చూశాడు కోపంగా చూశాడు
 లోపలనో మనుష్యులందరూ చెల్లాచెదరై పారిపోయి
 నారు ఆయన మళ్ళీ కొంతసేపు కనులు మూసుక
 కూర్చుని మళ్ళీ కట్టు తెరిచాడు భయపడి దూరంగా
 పోయిన జనం మళ్ళీ దగ్గరకు వచ్చారు ఇందాక
 తాగించెయ్యకుండా పారిపోయిన సైనికుడు మళ్ళీవచ్చి
 తాళం వేశాడు హాహూ తన బట్టలు తగులబడిపోవ
 డంచేత మళ్ళీ నాలుగు శాలువలు కావాలన్నాడు
 మేయరు తెప్పించబోగా శాస్త్రజ్ఞు లిద్దరూ వద్దన్నారు
 ఆయన మన పరిశీలనకు ఒప్పుకుంటే శాలువ లిద్దా
 మన్నారు మేయరూ పండితులూ 'అది తప్పు అట్లా
 అనరాదు' అని శాలువలు తెప్పించి యిచ్చారు ఒక
 డాక్టరు అన్నాడు గదా "ఆయనే కొన్నాళ్లకు ఒప్పుకో
 వచ్చు మనం కొన్నాళ్లు ఆగుదా"మని

ఇక్కడ ఇల్లా ఉండగా సైనికులలో పెద్ద గందర
గోళం పుట్టింది 'మనం మొదట తుపాకులు వేస్తే ఆయ
నకు తగిలినవి దానికాయన యెక్కువ బాధపడలేద
తరువాత పాతిక తోటాలు తగిలి క్రిందపడిపోయినై
ఇచ్చాళ మన మదృష్టవంతులము గనుక ఆయన మగను
చంపడానికి రాలేదు వ స్తే మనమందరం రొట్టెలల్లేవిరిగి
పోయేవాళ్ళమే" అనుకున్నారు అప్పటినుంచీ ఆయన
దగ్గరికు వెళ్ళడమంటే సైనికులకు మిక్కిలి భయము
వేయడం మొదలుపెట్టింది అందులో కొందరన్నారు
ఆయన మనలను యేమీ చెయ్యదు చేసేవాడే తే
ఇదివరకే చేసేవాడు కనుక భయము లేదు గదామ
న్నారు భయమో భయముకాదో, రాజసేవకులు
కనుక వెళ్ళితీరాలి మళ్ళీ వెళ్ళారు తుపాకూ వల
లాభము లేకుగదా, ఆయనదగ్గరకు వెళుతూ తుపాకు
లెందుకన్నారు కొందిరు లాభం లేకపోయింది తుపా
కులు పుచ్చుకునే వెళ్ళారు మళ్ళీ కాపలాలు కాస్తు
న్నారు

వారం పదిరోజులైన తరువాత అతని యెడలచేసిన
యీ ద్రోహం చల్లారింది మళ్ళీ పండితులవస్తున్నారు
పోతున్నారు ఒకరోజున శాస్త్రజ్ఞులిద్దరూ ఆయన దగ్గ
రకు వెళ్ళారు ఆయన వారివంకచూచి గుర్తుపట్టి
నవ్వాడు వాళ్ళ యిద్దరి ప్రాణాలు పై వి పైనలేచిపో
యినై హాహూ పండితులనుజూచి అన్నాడుగదా

“ఇట్లు చూడండి” ఈ ఇద్దరూ నర్సుచూచి మృగాన్ని అనుకున్నారు నెను ఒక మనుష్యునికాదు, పురా న్నేకాదు, సక్షినిగూడను” అని రీచి నెలుచుండి శాలువలు తీసేశని యిదివరకు యీ యిగావున్న ఆన వెనుక భాగమంతా విప్పి పెద్ద రెండు రెక్కలు ప్రదర్శించాయి. అవి అటూ ఇటూ విడలించాడు విడలిస్తే ఆ ఎరిగించిన గలక ముక్కు పటచున్న జనం ప్రశయ మాగుతానికిరూచి క్రిందపడ్డట్లు పడ్డారు ఆ రెక్కలు తగిలి రెండుపులా నున్న యిచుప కటకటాలు విరిగి పడి వి ఆ చుక్కల ప్రదేశమంతా బంగారు కాంతులు వ్యాపించినై చుట్టునున్న వంద రెండు వందల మంది నున్నూ మిటుమిట్లుగొన్నవి ప్రతివాళ్ళూ భయపడి వెక్క వెనక్కి తగ్గారు ఆయన రెండు మూడడుగులటూ యిటూ వేశాడు వేస్తే క్రింద రాళ్ళు పరచిన నేల బలిష్ఠమైన గుట్టం డెక్కలతో కొట్టినట్లు ఖంగు ఖంగుమని మ్రోగింది. ఆయన శరీరమంతా బంగారుల్లే ధగధగలాడి పోయింది ఆయన యెగిరిపోతాడా అనిపించింది ఆయన రెక్కలుచూచి నిలబడితే యెమిదడుగుల యెత్తువాడూ తాడిచెట్టంత యెత్తువాడల్లే కనిపించాడు ఆయన రెక్కలుచూస్తే ఒక పెద్ద పర్వతానికి రెక్కలువచ్చినట్లున్నది జనం ఆదృశ్యాన్ని చూడలేక కళ్ళుమూసుకొన్నవాళ్ళు కొందరు, నేలమీద బోరగిల పడ్డవాళ్ళు కొందరు, వణికిపోయినవాళ్ళు కొం

దరు, మూర్ఖ పడ్డవాళ్లు కొందరూ అయినారు

ఆయన అంతటితో మళ్ళీ తనరెక్కలు ముడుచుకొని
సేలువ కిప్పుకొని కూర్చున్నాడు, చుట్టూవున్న జన
మంతా భయపడ్డారని తెలిసికొని భయంలేదన్నట్టు
చేతితో సంజ్ఞచేస్తూ అందర్నీ దగ్గరకు రమ్మన్నాడు
విరిగిపోయిన యినుప కటకటాలు తీసి అవతలపెట్టాడు
ఇప్పుడాయన నెరాబాస్థలంలో కూర్చున్నాడు చాలా
మంది దగ్గరకు వచ్చారు మళ్ళీ పండితులు ప్రసంగం
ఆరంభించారు ఆయన శాస్త్రజ్ఞులవంకిచూచి యిట్లా
అన్నాడు “భూమిమీద మనుష్యులు, మృగాలు”
పక్షులు, వాటి లక్షణాలు వేటు వేటుగా వుంటవి ఈ
భూమికాని ఇంకోచోట ఇవన్నీ కలిసియే ఉండవచ్చు
మనం ఎలా సంకల్పిస్తే ఈ శరీరం అలా ఉంటుంది ”
ఆ మాట ఎవరికీ అర్థం కాలేదు ఎల్లా సంకల్పిస్తే అల్లా
ఉండటమేమిటి అనుకొన్నారు అందులో యిద్దరు
ముగ్గురు పండితులు మాక్స్ ముల్లర్ పుస్తకాలు చది
వారు వాళ్ళకీమాట కొంత అర్థమయింది అప్పటికి
ప్రొద్దుగూకి యెవరిదారిని వారు పోయినారు ఇనుప
కటకటాలు లేని వట్టి ఖాళీస్థలంలో హాహూ ఆ రాత్రి
అంతా గడిపాడు

☞

శ్రీగుఱ్ఱపు మనిషికి తెక్కలున్నవనీ, అవి కొత్తగా
మొలిచినవనీ, అవిచాలా బల్బుమైనవనీ, అవితగిలి

యినను ఒకటకటాలు విరిగిపోయినవని మళ్ళీ పత్రికల్లో
 ఒడ్డది తుపాకీ దెబ్బలే తగల్గేదని యిదివరకు పత్రిక
 లలో పడితే ఆశ్చర్యపోయిన అమెరికా, యూరపు,
 ఆస్ట్రేలియా కెనడా ఆఫ్రికాలు అన్నీ పోగులుపడి లండను
 చేరినై ప్రమాణంచెయ్యడానికి డబ్బున్నవాడల్లా తన
 పడవ లండను పట్టించా.

మేయరూ, డొలార్లొడ్లన్న పార్లమెంటు మెంబర్లూ పెద్ద
 ఉద్యోగస్తులూ సమావేశమై ఈ హాహూ విషయం
 విచారించారు ఆయన యెవళ్ళకీ అపకారం చేసేవాడు
 కాదుగనుక ఆయన్ని ఫైదులో పెట్టడం బాగాలేదన్నారు
 ఆయన్ని ఏ పెద్దలార్డు అయినా తన యింటికి అతిథిగా
 తీసుకువెళ్ళి ఊరుకుంటే బాగుంటుందన్నీ, లేకపోతే
 రాజ్యానికి అతిథిగా తీసికొని పార్లమెంటు భవనంలో
 ఉంచి ఆయనకు కావలసిన వెసులుబాటులన్నీ చెయ్య
 డం న్యాయంగా ఉంటుందనీ తీర్మానించారు ఆ మరు
 నాడు ప్రొద్దున్నే అధికార్లు అందరూ ఆయన దగ్గరకు
 వెళ్ళారు తమ ఉద్దేశం ఆయనకి చదివి వినిపించారు ఆ
 వినిపించింది యిట్లా ఉన్నది “ఓ మృగమూ పక్షిగాని
 మనిషీ - నీవు చాల మంచివాడవు నీకు మనుష్యుల
 కున్నంత జ్ఞానమూ ఉన్నది నీవు కూరుడవుకాదు ఇది
 వరకు నీ విషయం మాకు తెలియదు గనుక ఫైదులో
 పెట్టాం నీ వెవరికీ అపకారం చేసేవాడవు కాదని మాకు
 నమ్మకం కుదిరింది నిన్ను ఫైదు లోంచి తొలగించి

మా రాజ్యాని కతిథిగా తీసుకొంటున్నాము నీకు కావలసిన అన్ని వెసులుబాటులు మా రాజ్యం తరపున మా రాజ్యం డబ్బుతో చేస్తాము మా రాజ్యము నీకు రక్షణ యిచ్చిందిగాన నిన్నింక ఎవళ్ళూ ఏమీ చెయ్యలేరు ”

ఈ మాటలు సంస్కృతములో పండితులు చెప్పగా హాహూ విని పెద్దనవ్వు నవ్వి ఒక్క అరుపు అరిచాడు “అవలో అల్పతా మనుష్యాణాం” అని పండితులందరూ దీనిని విన్నారు యీ మాటలు పండితులకు మాత్రమే తెలిసినవి తక్కినవాళ్ళకు తెలియలేదు

అక్కడనుండి హాహూని ఒక పెద్ద లార్డు యింటికి తీసుకుపోయారు అక్కడాయనకు రాజభోగాలుగా ఉండి

ఇంక జనంలో వివాదాలు పడ్డవి “ఆయనకు రెక్కలు ఎందుకు? వాటితో ఎగురుతాడా? ఎగిరి యెక్కడికి పోతాడు యీయన్ని ఖైదీగా ఉంచకుండా వదలి పెట్టడం బాగాలేదు ఏ రాత్రివేళ యెగిరిపోతాడో! పగ లెగిరిపోతే విమానాలతో వెంబడించనైనా వెంబడించ వచ్చు ఖైదు వదలిపెట్టడం బాగాలేదు” అనీ, “ఆయనకు ఖైదేమిటి? రెక్కలతో కొడితే యినుపకటకటాలు విరిగినై తుపాకులతో కాలిస్తే లెక్కలేకపోయింది ఆయనకు యిష్టమై యిక్కడ ఉన్నాడు గాని లేకపోతే ఆయన్ని యెవళ్లా పగలరు” అనీ “ఈ రెక్కలు, గుర్రపు తలా రెండున్నూ ఏదో చమత్కారంజేసి అంటించు కున్నవే గాని నిజానివి కావు రెక్కలు నిజానివే అయితే

మొదట ఎందుకు లేవు? ఇప్పుడెట్లా వచ్చినవి?” అనీ నానావిధాలుగా చెప్పుకోడం మొదలెట్టారు

కొత్తలార్డు యింటికి పోయినప్పటి నుంచీ హాహూ తనకొక పెద్ద గదికావాలని, అందులో తాను కూర్చోవాలని, ఒక నెలనాళ్లు తన్నెవరూ పలుకరించగూడదని చెప్పాడు ఆ లార్డు యీ విషయం అధికారులందరికీ తెలియజేశాడు. వాళ్లు దీర్ఘాలోచన చేసి యిదివరకు పదిహేను రోజులు ముక్కు-మూసుకు కూర్చున్నట్లే కూర్చుంటాడని ఒప్పుకొన్నారు ఆ లార్డు వేరేఒక పెద్ద గదిలో ఆయన కూర్చోనేందుకు వీళ్లేర్పరిచాడు ఆయన గదిలోకి వెళ్ళాడు

నెలనాళ్లైనదీ ముప్పై ఒకటవ రోజున ఆ లార్డు ఆ గది తలుపు తట్టాడు ఆయన వచ్చి తలుపు తీశాడు తీస్తే గదిలో ఆ లార్డుకి యెవరూ కనిపించలేదు లార్డు భయపడి కేకలు వేశాడు హాహూ వెంటనే గ్రహించి ‘నే నీ తెరవెనుక ఉన్నా’ నంటూ వచ్చాడు లార్డుకి అక్కడ తెర ఉన్నట్టుకనిపించింది మళ్లీ యధాస్థితి పండి తులూ, జనమూ, రావడమూ, పోవడమూ

ఒకరోజురాత్రి ఆర్పిబిషప్పు, పదిమంది బిషప్పులూ వచ్చారు ఆయన మతాన్ని గురించి ప్రశ్నించారు

బిషప్పు మీ మతమేమిటి?

హాహూ నాకు మత మేమీలేదు మతమేమిటి?

బిషప్పు అట్లా అనగూడదు దేవుడు వున్నాడు గదా

ఆ దేవుని కుమారుడు క్రీస్తు మన మాయన్ని సమ్మిలేనే గాని ముక్తిలేదు

హాహా వాళ్ళవంక చిత్రంగా చూశాడు, కనులు మూసుకొన్నాడు ధ్యానించాడు తరువాత బిషప్సు లందరూ ఒక వంద ప్రశ్నలు వేశారు ఆయన సమాధానము చెప్పలేదు కొంతసేపటికి హాహా అన్నాడు “సామాన్యులకు మతములేదు మహర్షులకే మతము ఉంటుంది ఒకానొక మహర్షి చెప్పిన మతమునంగు ఒకనికి విశ్వాసం ఉంటుంది అల్పుని విశ్వాసం అల్పు మైంది అధికుని విశ్వాసం అధికమైంది ఏ లోకంలో అయినా, తక్కువ శక్తిగల యీలోకంలో గాని, ఎక్కువ శక్తులుగల యితరలోకాల్లోగాని ప్రాణులందరు వాంఛా దూషితులు వాంఛాతీతుడై బ్రహ్మపదాన్ని ఎవడు సేవిస్తాడో వాడికి అల్పమైన యిట్లాంటి వాటిలో అవసరం లేదు మతమంటే యేమిటో ఏమి తెలుస్తుంది, మొట్టమొదట లోకముయొక్క నశ్వరత్వం తెలిస్తే చాలు’ అన్నాడు తరువాత యేమి చెప్పవలెనో యెవరికీ తెలియలేదు ఎవరిదారిని వారు వెళ్ళిపోయినారు

ఒకరోజున సాయంత్రం లార్డు ఆయన్ని వెంటదీసు కొని పికారు బయలుదేరాడు పెద్ద మోటారుకారులో హాహా కూర్చున్నాడు పండితులు పదిమందీ చుట్టూ కూర్చున్నారు అప్పటికి ప్రొద్దింకా ఉంది మోటారు యెంత పవరు పెట్టినా చాల కష్టమొద పోజొచ్చింది

ఆ సంచారంలో ధేమున్నది ఒడ్డుకు వెళ్లారు అక్కడ హాహూ ఓడలు స్త్రీమర్లు చూచాడు ఆమహానగరాన్ని చూచాడు పెద్దపెద్ద వీధులు చూచాడు వీధులమధ్య స్థాపించిన ప్రతిమలు చూచాడు బహిరంగమైన సర్వమైన నాగరికతా చూచాడు ఆయనకు, ఓడలు దాక మోటారు పోగా ధేమున్నది కనిపించింది కనుపించుట తోనే ఆయన మోటారాపమని క్రిందకు దిగాడు పండితులనుజూచి “యిక్కడ నది ఉన్నదిగదా, నాతోలేదని చెప్పారేమి?” అన్నాడు ఆ పండితులు తమ కా విషయం తెలియ దన్నారు జనము గుంపులు గుంపులు పడి ఆయనను చూడ్డటంమొదలు పెట్టారు మళ్ళీ ప్రొద్దు గ్రుంకువరకు లాగ్గు యింటికి వెళ్ళాడు

మఱునాడు ప్రొద్దుననే లార్డులేచి హాహూను చూడ బోయినా హాహూ తన గదిలో లేడు ఇంతలో గవర్నమెంటు భవనమునుండి లార్డు యింటికి తెలిఫోను వచ్చింది హాహూ ధేమునో స్నానంచేస్తున్నాడని అప్పటికి లండను సరిగా మేలోలేదు అరిగంటలో నిద్రపోతూన్న జనమందరూ లేచి ధేము ఒడ్డుకు వెళ్లారు మోటార్లు క్రిక్కిరిసి పోయినై జనం ఓడలమీద, ఓడల స్తంభాలమీద యెక్కికూడా చూస్తున్నారు

హాహూ స్నానం చేస్తున్నాడు ఆయన ఒక్కసారి మునిగి లేచి తెక్కలల్లార్చేటప్పటికి తుపానువేళ సముద్రములోవలె నదీతరంగాలులేచి ఒడ్డున దభేలున కొట్టు

కొంటున్నవి లంగరులేచిఉన్న పెద్దపెద్ద స్త్రీమర్లుకూడా
ఒరుగుతున్నవి చిన్న చిన్న పడవలు తల్లక్రిందులై
పోయినై ఆయన నీటిలో కుప్పించి నడుముదాకా
లేస్తాడు లేచి తెక్కలు విదిలిస్తాడు ఒక వరకపు
కొండబడ్డుకి భయంకరమైన సముద్రతరంగాలు కొట్టు
కుంటే నీళ్ళు గగ్గోలుపడి చిందినట్లు అతని రెక్కల
వెంటనే ధేమునదీ తరంగజలాలు లచి దూరంగా ఓడ
లలోఉన్న జనాన్ని వానజల్లు కొట్టినట్లు కొడుకోంది
ఆయన ఒక పెద్ద తిమింగలమల్లే నదిమధ్యగా రివ్వు
పోతే పెద్దఓడ సముద్రంలో పోతోంటే దాని వెనుక
నీరుచీలి పెద్దగుంట యేర్పడ్డట్లుగా అతని వెంటకూడా
అలాంటి ఒక విభాగం వెళుతోంది తను చేతితో
నీరు కొడతాడు పిడుగుపడ్డంత ధ్వని పుడుతుంది ఆ
దెబ్బ వేగాన్ని నది తాళుకోలేదేమో అనిపిస్తోంది ఒక
చిన్న చెరువులో యేనుగు చొరబడితే బడ్డలందు నీళ్లు
బికినట్లు ధేమున ఉబికిపోయింది గగ్గోలుపడిపోయింది
ఆయన స్నానంచేయడం చుట్టుప్రక్కల ఉన్నవాళ్ళకు
ఉపద్రవమైంది అతడు నదిలోంచి బయటకు వచ్చే
టట్టు చేయడమెల్లాగో తెలియలేదు ఒక గంటసేపటికి
ఆయనంతట ఆయనే బయటికి వచ్చాడు అది లండను
కావడంచేత మంచు కురుస్తూనేఉంది ఆయన బయలుదేరి
తానున్న లార్డు యింటికి వెళుతున్నాడు ఆయన వెంటనే
లార్డు, పండితులు, అందరూ వెళ్లారు ఆయన యింటికి

వెళ్ళి మళ్ళీ ప్రాణాయామంలో కూర్చున్నాడు రాత్రి పన్నెండైంది, లేవడు

తెల్లవారుకడ ఆయనే వెళ్లి లార్డును లేపాడు పండితులు ప్రక్కనే ఉన్నారు ఆయన యిట్లా అన్నాడు “మీ నది చిన్నది అందు మూలంగా ప్రౌద్ధన నేను స్నానంచేస్తూంటే కొన్ని పడవలు గూడా మునిగిపోయినై నది గగ్గోలైంది మీకది అపాయకరమైందనాకు తరువాత తెలిసింది నేనింక మీ నదిలో స్నానం చెయ్యను లెండి” అన్నాడు పండితులు “మే మదే నమతో చెబుదామను కొన్నాము” అన్నారు

తెల్లవారింది ఇప్పటికే హాహూ వచ్చి పడినెలలు కావస్తోంది ప్రపంచకం మొత్తంమీద హాహూకథ వినివాళ్లు లేరు హిందూదేశంలోకూడా యీ సంగతి తెలిసింది వాళ్లల్లో సంప్రదాయజ్ఞులు “అతడెవ్వడో గంధర్వుడ ఏ శాపవశాననో అక్కడ అట్లా పడి ఉంటాడన్నారు తక్కిన వాళ్ళు గంధర్వుడు కాదు, యక్షుడు, పిశాచం, ఏదో అదొక విపరీత సృష్టి” అన్నారు కొందరు మరి తెలివితేటలు కలవాళ్లు “ఇదంతా Stunt” అన్నారు మరి కొంచెం తెలివితక్కువ వాళ్ళు “అట్లా ఎందుకుండ గూడదూ? King Kong లేడా అన్నారు హిందూదేశాన్నుంచీ, చైనానుంచీ, జపాన్నుంచీ జనము హాహూని చూడ్డానికి వెళ్ళారు ఏ మతంవాళ్లు పడితే ఆ మతం వాళ్ళు తమ పురాణాలలో

పుండేయే దేవతకో ఒక దేవతకీ హా హా కీ ముడిపెట్టుకొ
న్నాడు డబ్బుకలవాళ్లు ఖర్చుపెట్టగలవాళ్లు పచ్చి
చూచి పోతున్నారు ౧౦

పండితులూ హాహూకూర్చునిటసంగించడాల్సినవైతే
పండి మీరు మా దేశంవచ్చి పదకొండు నెలలు
దాటింది మీ సంగతి మాకేమీ తెలియదు మీ
దేశాన్ని గురించి మిమ్ముల్ని గురించి మాకేమీ తెలి
యదు మీ రెప్పుడూ మా దేశంలోనే వుంటారా ?
ఇంకా యితర దేశాలు చూడవలెనని మీ కేమి
వాంఛ ఉన్నదా?

హాహూ నా సంగతి మీకిప్పుడిక్కడే తెలియదు
కొద్దిరోజుల్లో మీకదొక విధంగా తెలియజేస్తాను ఇతర
దేశాలు ఏవీ నేను చూడక్కరలేదు నేనిక్కడ యింకా
యెన్నాళ్లుంటానో నేను చెప్పలేను

పండి వెళితే మీరెక్కడికి వెళతారు

హాహూ ఆ సంగతియే మాకు తరువాత తెలియ
చేస్తానన్నది

పండి మీకు మనుష్యజ్ఞానంకన్న యెక్కువజ్ఞానం
ఉంది మీకు తెలిసిన ఇతరవిషయాలు మాకుచెప్పాలి
మనుష్యుడు చనిపోయిన తరువాత యేమవుతాడు ?

హాహూ అది మీ మతగురువులను కనుక్కోండి

పండి మో మతగురువు లిదివరకే ఒక విధంగా

చెప్పారు అదేనిజమా ?

హాహూ ఎవళ్ళ మతగురువులు చెప్పింది ఆ మతం లోవాళ్ళకి సంబంధించినంత మట్టుకు నిజం ఎందుకంటే ఆ జ్ఞానం వాళ్ళ సంస్కారానికి అనుగుణంగా ఉంటుంది గనుక వాళ్ల స్వభావంచేత దానిని విశ్వసించ గలిగినంత శక్తిమాత్రమే వాళ్లకి ఉంటుందిగనుక చిన్నచేప చిన్నచెరువులో ఉంటుంది పెద్దచేప పెద్దచెరువులో ఉంటుంది తిమింగలం సముద్రములో ఉంటుంది చిన్నచెరువులో మంచినీళ్లలో ఉండేచేపను సముద్రంలో వేస్తే చస్తుంది మన శరీరాలు మన సంస్కారానికి అనుగుణంగా వుంటవి మన మనశ్శక్తి, మనం ఉన్న దేశాన్నీ మనశరీరాన్నీ, మన పూర్వుల ఆచరణాన్నీ పట్టి ఉంటుంది ఇది యొక గాఢమైనబంధం

పండి మాకు ఈ సంగతులన్నీ తెలుసు ఈ విషయాలమీద మాలో పెద్ద పెద్ద శాస్త్రాలు వ్రాశారు

హాహూ మరి యింక నేను చెప్పవలసిన దేమిటి?

పండి పరలోకాన్ని గురించే

హాహూ మరి దాన్ని గురించి మీలో శాస్త్రాలులేవా?

పండి ఉన్నవి వాటిని గురించి యిదమిద్ద మని గట్టినమ్మకం లేదు

హాహూ నేను చెప్పేది అదే ఆ నమ్మకం వ్యక్తిని బట్టి భేదిస్తుంది వర్ణాన్ని బట్టి భేదిస్తుంది జాతినిబట్టి భేదిస్తుంది తనకు దేనియందు విశ్వాసమున్నదో, అది కాని

దాన్ని గురించి చెబితే, దానిలో విశ్వాసం ఉండదు
పైగా ఒక పెద్ద పర్వతం మీద నివసించే వాడితో
సముద్రం ఉన్నదని చెబుతావు వాడు విశ్వసిస్తాడు
ప్రయోజన మేమున్నది? వెళ్లి చూస్తాడు అనుభవంలో
కొంచెం భేదము దాని మీద ప్రయాణము చేస్తాడు
మరికొంత భేదము వకడు దానిలో మునిగి రత్నాలు
తీస్తాడు అది వేరే అనుభవం ప్రయోజనమేముంది
అప్పటికై నా సముద్రం వాడికి సంపూర్ణంగా తెలిసిందా?
ఏది మనకు గాఢమైన అనుభవంలోకివ సే దానియందే
మనకు చరితార్ధత తక్కిన వ్యర్థోపనానాలతో యేమీ
పనిలేదు అందుకనే తెలిసికోవలసిన విషయాలెక్కువ
పోగుచేస్తాననడంకన్న ఒక్క విషయం అనుభవపూర్వ
కంగా తెలుసుకొంటే కృతార్ధత యెక్కువుంది

ఆయన యిచ్చిన ఉపన్యాసం మర్నాడు యూరపులో
అన్ని పత్రికలలోను పడ్డది పదిపదకొండు నెలలు గడ
చినతరవాత హాహూ మాఫ్లాన్ని గురించినవిత చాలా
తగ్గింది అదికూడా ఒక పరిచిత్తున విషయంగానే పరిగ
ణింప బడుతోంది అతని యీ ఉపన్యాసం చదివి
యూరపు, ఆమెరికాలలో ఉన్న పండితులందరూ
కొందరాయన్ని తాత్వికు డన్నారు కొందరతన్ని మత
ప్రవక్త అన్నారు కొందరలోచనాపరుడన్నారు
(Thinker) అతని ఈ మాటలు విన్నకొద్దీ చదివినకొద్దీ
యూరపు అమెరికాలకు అతనియందు వింత మఱీయెక్కు

వైంది ఈ మృగమేమిటి ఈ మాట్లాడడమేమిటని అతనిని చూడటానికి మళ్ళీ గుంపులు గూడి బయలుదేరారు జనం మళ్ళీతనను చూడటానికి గుంపులుగా వస్తున్నారని ఆయనకు తెలిసింది తెలిసి ఆయన అన్నాడు “నామాటలుగూడా మీరు పత్రికలలో ప్రకటిస్తే ఈ జనులకు నా యందు జంతుబుద్ధి తగ్గడానికి బదులు పొచ్చిందేమి?”

ఒక రోజున ఆయన్ని తీసుకువెళ్లి రైళ్లు చూపించారు స్ట్రీముబోట్లు చూపించారు ఫిరంగులు చూపించారు అచ్చాఫీసులు చూపించారు తంతివార్త చూపించారు వీటి అన్నింటిని గుఱంచి ఆయనకి వివరించి చెప్పారు ఆయన అన్నీ సావకాశంగా విన్నాడు

పండి మేము ప్రపంచంలో మహావిషయాలు కనిపెట్టాము ఇవన్నీ మానవుడిదివరకెప్పుడూ చెయ్యలేదు మేముచేశాము ఇందులో మీకేమీ ఆశ్చర్యం కలిగించడంలేదా?

హాహూ ఇందుల ఆశ్చర్యమమీ అదు ఒక బుద్ధి ఒక వద్ధతిగా తిరుగుతోంటే తదనుగుణమైన ఆలోచన చేస్తూంటుంది అప్పుడిట్లాంటివి బైటపరతూంటవి

పండి మరి యీ ప్రపంచకంలో యింక యేజాతులూ ఇలాంటివి చెయ్యలేదు

హాహూ వాళ్ళు చెయ్యదగినవి వాళ్ళు చేశారు మీరు భారతదేశం యెరుగుదురు గదా!

పండితులు 'ఊ' అన్నారు తరువాత హా హూ ఏమియు
మాట్లాడలేదు అక్కడనుంచి ఆయన్ని జంతుప్రదర్శనశాల
దగ్గరకు తీసుకువెళ్ళారు అది ఒక పెద్ద ఆఫీకాలడివల్లే
ఊంది ఒక పండితుడు నవ్వుతూ హా హూ ఊ అన్నాడు
'అసలు మిమ్మల్ని యిక్కడే పెట్టాలిసింది' అని అం
దరూ 'జూ' లోపలికి వెళ్ళారు, హా హూ లోపలికి
వెళ్ళేటప్పటికి ఒకటి రెండు మృగాలన్నీ చూచినై
కొన్ని వాసన పట్టినై జూలోని మృగాలన్నీ ఒక్క
సారిగా గొంతులెత్తి అరచినవి ఆ మహాధ్వని కచ్చటి
జనులు ఆగలేకపోయారు కొన్ని పెద్ద మృగాలు తమ
బోనులు పగులగొట్టి బయటికి రావడానికి ప్రయత్నించి
నవి కొన్ని కోతులు, రెండేనుగులు, మూడు నాలుగు
మొసళ్ళు తమ స్థానాలు తప్పించుకొని బయట పడినవి
ఈ మోరానికి కారణం తెలియక అందరూ గుబ్బటి
ల్లారు, అప్పుడు హా హూ యీ జంతువుల మహాధ్వ
నులు విని యీ గండరగర్జనం చూచి పండితుల నంద
రినీ వెనక్కు తీసుకు పోయినాడు

తరువాత నాల్గురోజులకు ఒక లార్డు ఇంటిలో గొప్ప
విందు జరిగింది ఆరోజుకి హా హా హూ హూ లండనులో
కనిపించి సరిగా సంవత్సరమైంది రాత్రి ఎనిమిది గంట
లకువిందు ప్రారంభమైంది ఆవిందుకు హా హా హూ హూ
నుగూడా పిల్చారు ఆయనా వెళ్ళాడు ఆయనచుట్టూ
పండితులూ ఆయనా కూర్చున్నారు రాత్రి పదకొండు

గంటలకు విందంతా అయిపోయింది అప్పుడొక గొప్ప జర్మని సంగీత శాస్త్రవేత్త పయానోమీద తాను వ్రాసిన కొత్తసంగీతము పాడటానికి యేర్పాటు జరిగింది ఇదివరకే పండితులతో ప్రసంగాలలో యూరపులో గొప్ప సంగీత పాటకులున్నారని హాహాహూహూ విన్నాడు కాని యెప్పుడూ వాళ్ళ సంగీతం వినలేదు ఆనాటిరాత్రి ఆ జర్మనుపండితుడు వచ్చాడు మనిషి పొట్టివాడు ఎర్రగా కందగడ్డవలె ఉన్నాడు నల్లని పంటలాం యోడిగి, తెల్లని కమీజు వేసుకున్నాడు ఆయన పయానోదగ్గర కూర్చుండి రీడ్లమీద వేళ్ళు వేస్తూనే ధ్వనితరంగాలు పుట్టించాడు Bass (యూరపియను సంగీతంలో దీనిని బాస్ అంటారు) ఆ జర్మను పండితుడు గొప్పవాడు ఆయనస్థాయిలో పాడటం ప్రారంభించాడు వాయింపడం ప్రారంభించాడు విందుసావడి అంతా అశ్వములు హేషించినట్లు ధ్వనులు చిత్రచిత్రముగా వ్యాపించినవి హాహాహూహూ కూర్చున్నవాడు లేచి పయానో దగ్గరకు వెళ్ళాడు ఆయన వెంట పండితులూ వెళ్ళారు జర్మనీ పండితుడు వాయిస్తోంటే హాహూ జాగ్రత్తగా చూచాడు - అతడెందుకు చూస్తున్నాడో యెవరికీ తెలియలేదు ఒక మృగంవచ్చి ఒక మధురధ్వని విశేషాన్ని వింతగా పరిశీలించినట్లు సభాసదులందరూ భావించారు జర్మను పండితుడు తనవిద్య అంతా కుమ్రించి నీటిలో

చెయ్యడంలేదు తాంబూరా ఎల్లా వచ్చిందని యెవడికి
 ఆలోచన లేదు సర్వ జగత్తు తన శ్రవణేంద్రియంలో
 లీనమై పోయింది ఇట్లా కనిపించిన హాహూ శుభ్రీచూస్తే
 కనిపించలేదు ఆయన సంగీతం వాకిట్లో వినిపించింది
 జనమందరూ వాకిట్లోకి వెళ్ళారు ఆకాశంలో యెగు
 రుతూ కనిపించాడు వీణ వాయిస్తున్నాడు ఆ ధ్వని
 సముద్ర కరటాలవలెవచ్చి భూమికి తగిలి రొద
 చేస్తోంది ఆకాశంలో ఆ సంగీతం దూరదూరం
 బోతోంది అంతలో కొందరికి ఒళ్లు తెలిసి కొందర
 తొందరగా కొన్ని విమానాలు ఆయనవెంట పంపిం
 చారు కొన్ని విమానాలు తిరిగివచ్చినై కొన్నిరా లేదు

మరునాడు ప్రోద్బుధ ఆ పండితుడు హాహూ తన చేతి
 కిచ్చి కాగితం తీసి చదివాడు అందులో ఆయన
 వ్రాసిన సంస్కృతానికి అర్థమిది “మృగాలల్లో కృతి
 మత్వం విజృంభించలేదుగాన వాటిల్లో పసి చావలేదు
 అందుకి నే జంతు ప్రదర్శనశాలల్లో జంతువులు నేను వెళ్ళ
 గానే అరచినా మనిషి కృత్రిమజ్ఞానం వృద్ధిచేసి పాడై
 పోతున్నాడు కొన్నాళ్ళక్రింద నన్నొకపండితు డడిగిన
 దానికి మాత్రం సమాధానం చెప్పాలి ‘మమ్మన్ని మీ
 రేమనుకొంటున్నారు’అని అడిగాడు నేననుకొనేది ఇది
 ‘ఇంతకన్న చిలిపి ప్రాణులను నేనెప్పుడూ చూచిఉండ
 లేదు’ మా గంధర్వలోకంలో ఈసంగతే చెపుతాను ”

